

ይድረስ

ለአቶ ቡልቻ ደመቅሳ

የአድሞ ፖለቲካ ጉዳይ ከትናንንት እስከ ዛሬ በሚል ርእስ የፃፉትን (<http://www.ecadforum.com/amharic/archives/4660>)

በጥንቃቄ አንብቤ የሚከተለውን ምላሽ ጻፍኩለዎት።

በተቀዳሚ የተከበሩ አቶ ቡልቻ ደመቅሳ ያጤ ጎይላ ሥላሴ መንግሥት ከፍተኛ ባለሥልጣን ቀጥሎም የዓለም ባንክ ሠራተኛ የነበሩት ሰውዬ በአሁኑ ጊዜ በጠባብ የሳሣ ስሜት በሽታ ተለክፈው ስለ ነፍጠኛው ሥርዓት ሲባተሉት መስማት በጣም ያስተዛዝባል።

ስለምን ብለው ለሚጠይቁት ኢትዮጵያውያን በዝርዝር የሚቀርብላቸውን ይመልከቱት። እርስዎ ያቀረቡት ተረት ተረት ዋና ምንጩ የኢትዮጵያ ቅጥረኛ ዋና ጠላቶች እነ አነጻጻ፣ ወያኔ፣ ሻዕቢያና ሌሎቹ ከሚነዙት የውሸት ፈጠራ ወሬ ፕሮፓጋንዳ ቀጥተኛ ቅጂ መሆኑን በአጽንኦት አሰምርበታለሁ። ይህም ማለት፤

<< ኢትዮጵያ የምትባል አገር ከአጤ ምጊልክ በፊት አልነበረችም። የሸዋው ምጊሊክ በአውሮፓውያን ኢምፔሪያሊስቶች ርዳታና ትብብር የአድሚዥን ነፃ የገዳ ሪፑብሊክ ቅኝ ግዛት በሚደረግ ከመቶ ዓመት ወዲህ የተፈጠረች ናት።>>

ተብሎ ዘወትር የሚነዘው የነጻ አውጪ ግንባር ተብሎ የዘመኑ ምድረ ቅጥረኛ ባንዳዎች ልዩ መፈክር በመሆኑ ነው።

የአነጻ መሪ ተብሎ ሁሉ እራሳቸውን በራሳቸው ሾመዋል። ሕዝቡ ያልመረጣቸውና ያልወከላቸው የሕዝብን መብትና ጥቅም አስከባሪ በመምሰልና ከኢትዮጵያ የመገንጠልን ጥያቄ የሳሳው ተቀዳሚና ብቸኛ ፍላጎት እንደሆነ አስመስለው በመቀባጠር፤ ያውም በሩቅ ሆኖ ዘወትር ቡራ ከረዩ እያሉ የሥልጣን ወንበር በአቋራጭ ለማግኘት ቋምጠው ሥጋ እንዳይ ድመት ሲቅነዘዘዙ ብዙ ዓመታት ሲሆናቸው ለፈጸሙት ወንጀል ተገቢ ፍርዳቸውን እንደሚያገኙ አያጥጠራጥርም።

አቶ ቡልቻ ወደ ዋናው ቁም ነገር ከመግባታችን በፊት መሠረታዊ ግንዛቤ በአጭሩ ሳስጨብጥዎት።

፩ ስለ ነገዳ ጋላ

በታሪክ የጽሑፍ ሰነድ የጋላ ነገድ በመባል እስከ የደርግ ወታደራዊ መንግሥት ሥልጣን መያዝ ድረስ የዘለቀው፤ በአፍሪቃ የአካባቢውና የዓለም ሀገራት ዘንድ በስፋት የታወቀው፤ የነገዱ ንዑሳን ልዩ ልዩ ጎሳዎችን አጠቃላይ መጠሪያ የሆነው ቃል በአዋጅ አድሞ እንዲባል የታዘዘ መሆኑን መግለጽ ያስፈልጋል። የሚሲዎን ምልክት ጥቁር ፈረንጆች ኢትዮጵያውያንን ልክ እንደ ባሕር ማዶ ጌቶቻቸው "አቢሲኒያንስ" እያሉ በመጥራት በራው ላም ወለደ ፀረ-አብሻ በተለይም ፀረ-ዐማራ ጥላቻ ሲያናፍሱ፤ "ጋላ ብለው የሚጠሩን ዐማሮች ናቸው" እያሉ ዘወትር ያነበንባሉ።

በመጀመሪያ ደረጃ አብሻዎች ጋላ የተባለውን መጠሪያ ቃል ያገኙት ከሱማሌዎች ሲሆን በ16ኛው ክፍለ ዘመን አገራቸውን በደፈጣ ወረራና ዝርፊያ አውድሞ ለሰፈረው ጎሳ መጠሪያ መሆኑ ይታወቃል። የቃሉም መገኛ ምንጭ ከሱማሊኛ **ጋል** እንደሆነ የሊዎ ራይነሽ ጥናትና እ.አ.አ 1902 ዓ.ም ያዘጋጁት ሱማላኛ መዝገብ ቃላት ያረጋግጣል። ትርጉሙም እንግዳ፤ ባእድ፤ **እስላም ያልሆነ**፤ ሃይማኖት የለሽ፤ አረመኔ፤ አሕዛብ ማለት ነው። በኢትዮጵያም የቃሉ ትርጉም በቀጥታ ተመሳሳይ ነበር። ጋላ ሲባል ክርስትና ያልተነሰ ያልተጠመቀ፤ ያልተገረዘ፤ **እስላም ወይም አይሁድ ያልሆነ አሕዛብ** (አእዋሚ heathen or pagan) በፊት ሕገ ኦሪትን ያልተቀበለ በወንጌል አምኖ ያልተጠመቀ፤ በአንድ እግዚአብሔር መኖር የማያምን፤ ለእንስሳት፤ ለጨረቃ፤ ለድንጋይ፤ ለዛፍ፤ ለውሃ፤ ለፀሐይ ወዘተረፈ ጣዖታት የሚያመልክ ሕዝብ ማለት ነው። በባህሉና ልማዱ መሥረት ጋላን ጋላ ብሎ የጠራውና የሚጠራው የሱማሌ አስላማዊ ጎሳ ነው። የሱማሌ ጎሳዎች እስልምናን አስቀድመው ስለተቀበሉና ከአረቢያ የፈለሱ አረቦች ጋራ ስለተቀላቀሉ እስላም ያልሆነውን ሁሉ ጋላ ብለው ነው የሚጠሩት። ስለሆነም ነው በቅርብ ዘመን የጋላ ባህላቸውን ትትው የእስላምና ሃይማኖትን የተቀበሉት በሐረርጌ የአዳል ወላስማ አርጎባ ምድር ላይ በወረራ የሰፈሩት የባሬንቱ ጋላ ጎሳዎች እራሳቸውን አድሞ ብለው አይጠሩም።

ምክንያቱ እርሞ ወይም ጋላ ማለት አረመኔ፤ አሕዛብ (pagan) መሆኑን ስለሚያውቁት ለመጠራት የሚመምርጡት በጥቅል እስላማ ሲሉ በየግል ማንነታቸው ግን ኢቱ፤ ፍሌ፤ ጃርሳ፤ አኒያ፤ አፍራን ቃሉ ማለትን በመምረጥ ትውልዳቸውንም ከነቢዩ መሀመድ ዘር ግንድ ጋራ ያይዛሉ። እስላም የሆኑት የአራሲ ጋሎችም እንደ ሐረርጌ ቆይታዎች የዘር ግንዳቸውን የሚቆጥሩት ከነቢዩ መሀመድ ወገን እንደሆነና እፊርሳቸውንም አርሞ ብለው እንደሚይጠሩ የአይክ ሃበርላንድ ጥናት ያስረዳል። (E. Haberland: *The Galla of Southern Ethiopia* p.785)

በተጨማሪ ስለ ጋሎች ሌላው ታሪካዊ ሰነድ የምሥራቅ አፍሪቃ ታሪካዊ ዜና መዋኛል ሁለት ቅፅ ያለው ባረቢኛ ቋንቋ **አል ኪታብ አል ዛንጂ** (የጥቁሮች መጽሐፍ) አረቦች ሞቃዲሾን መሠረቷት (Und die Araber bauten Mogadishu) በሚል ርእስ ራይዝርድ ክላይን አረንጀት እ.አ.አ 2004 ጋሎች ከአረቢያ የመጡ እንደመጡና አእምሮ መሆናቸውንና የጠላታቸውን ቁላ ስልጠው ካሳዩ በስተቀር ሚስት ማግባት እንደሚችሉ በጀርመንኛ በተጻፈው መጽሐፍ ገጽ 40 ላይ ይመለከታል። ሱሚኤዎችና ጋሎች ከአረቢያ ባሕረ ሰላጤ ምድር ፈልሰው ወደ አፍሪቃ እንደገቡና ጋሎች በመጀመሪያ በበርብራ ሀርጌላ አካባቢ ሲኖሩ ከነበረብት ስፍራ በአሥረኛው ክፍለ ዘመን

መጨረሻ አካባቢ የሱሚኤ ነገድ ከታጁራ ባሕረ ሰላጤ ተነስቶ ስለወጋቸውና ስላባረራቸው ወደ ደቡብ ምዕራብ ያቤናድር አውራጃ የሸበሌ ሸለቆ ሸሽተው በዋቢ ሸበሌና በጁባ ወንዞች መካከል እስከ ዱቡባዊው የባሌ ቆላማ ቦታ የሰፈሩ መሆናቸውን ያስረዳል።

ሱሚኤዎች ስለ ጋሎች ከሃርጌሳና በርበራ አካባቢ መኖርና መባረር ዘወትር በአፈ ታሪካቸው ያስታውሱታል። የልዊቤ የችሩሊ፤ የሚድሮክ (1959) ፤ የሚችል ወዘተረፈ ጥናትም በግልጽ ያረጋግጣል። ታዲያ! ያጋላ ልሂቃንና የሳሰው ነፃ አውጭ ነን ባይ ቅጥረኛ ሁሉ በምን ሂሳብ ነው "ጋላ ብሎ የሚጠራን አባሻ በተለይም አማራ ነው" እያሉ የሚቀጥብሩት? ዐማራ ባለመሆናቸው ሳቢያ ባደረገባቸው የዝቅተኝነት ስሜት ዓይነ ሕሊናቸው ታውሮ ማንነታቸው ጠፍቷቸው ለምዕራባውያን ዘረኛ ፈረንጅ አጨብጭታቸውን አድረዋል።

የኢትዮጵያን ማኅበረሰብ በተለይም የሸዋን ነባር ሕዝብ ታሪክና ስም በማጥፋትና በመወንጀል አዲስ ታሪክ ለመጻፍ እራሳቸውን "አረሞ" ብለው የሚጠሩት ጥቂት "ምሁሮች" ፀረ-ኢትዮጵያ ትርኪ ምርኪ አጠናቅረዋል፤ ያጥጠናቅራሉ።

፪ አርማንያና አርሚያ የፕሮቴስታንቶች ፈጠራ

በ19ኛው ክፍለ ዘመን የመጀመሪያ አጋማሽ ላይ ጀምሮ የጀርመን ፕሮቴስታንት ሚሲዮን ተብዬ ሰላይዎች እነ ደሐን ክራፍ፤ ኢዘንበርግ፤ ብሉምሃርድ፤ ወዘተረፈ የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን ማኅበር (Church Missionary Society(CMS)) ተቀጣሪዎች በመሆን የኢትዮጵያን አርቶዶክስ ሃይማኖት ለማስለወጥ፤ ጭለማውን አህጉር ክርስትና ለማንሳት በተባለው ሽፋን አፍሪቃን በቅኝ ግዛት ለመቀራመት ለመያዝ አስበው ወደ ኢትዮጵያ ገቡ። በአድዋ የፕሮቴስታንት ማዕከል ለመገንባት ሲጀምሩ ወዲያው ተባረሩ። እነ ክራፍ ከሰሜን ኢትዮጵያ ሲባረሩ በታጁራ በኩል ወደ ሸዋ ገብተው ለአእምሮ ጋሎች የፕሮቴስታንት ወንጌል ለመስበክ አቀዱ። በመሆኑም ደሐን ክራፍ የሚከተለውን ጻፈ፤

"During my residence in Shoa I paid particular attention, as I consider them destined by Providence after their conversion to christianity to attain the importance and fulfil the mission which Heaven has pointed out to the Germans in Europe." (J.Lewis Krapf; *Travels, Researches and Missionary Labour During an eighteen years Residence...* (London :1968) , 2nd ed. P 72)

ባማርኛ፡
በሸዋ ቆይታዬ ለጋሎች የተለየ ትኩረት ያደረግሁት በእግዚአብሔር ፀጋ ፕሮቴስታንትነትን ከተቀበሉ በኋላ የሠራዊት ጌታ ለጀርመኖች በአውሮጳ ሳሳየው ተልዕኮ መሳካት የተመረጡ እንደሚሆኑ በመገመት ነው።
ክራፍ ዋና መመሪያውን ቀጥሎ እንደለው አመልክቷል።

" As the Romanist missionary said, " Give us China and Asia is ours;" so may we say, " Give us Gallas and central Africa is ours" " (ያው ገጽ 25)

የሮማ ከተሊክ ሚሲዎናዊ "ሸንን (ቻይናን) ስጡን እሲያ የኛ ትሆናለች" እንዳለው ሁሉ "ጋሎችን ስጡን ማዕከላዊ አፍሪቃ የኛ ይሆናል" ማለት ይቻላል በማለት ሃሳቡን ሲቀጥል፤

" In my opinion the great advantage to be derived from the succes of this schem will not be so much in the aquisitions which commerce may drive from the Red sea and countries on its shores, as in the extension of European polity and civilization to Arabia, Abessinia, and the whole of South-Eastern Africa. It will weaken Mohamedanism in the land of its birth, Arabia, and on the African coast; tend to supress the Arabian slave-trade, and subjugate East African Heathensim by christianity and its civilisation; and finally open immense and noble regions in Southern Abessinia and among the Gallas to thousands of European emmigrants when America; Australia and Tasmania cease to attract them." (ibid P.15)

ያሚናኛው ትርጉም፡

<<በኔ ግምት የዕቅድ መሳካት ጥቅም በቀይ ባሕር ዳርቻ የሚገኙትን አገሮች ንግድ መቆጣጠሪያ ማግኘት ብቻ ሳይሆን የአውሮጳን የፖለቲካ የበላይነትና ሥልጣን በአረቢያ፣ በአሰባና መላው ደቡብ ምሥራቅ አፍሪቃ ማስፋፋት ነው። ይህም እስልምናን ከትውልድ ቦታው አረቢያና የአፍሪቃ ጠረፎች ያዳክመዋል፤ ያረቦችን ባሪያ ንግድ ይቀሳሳል፤ የምሥራቅ አፍሪቃ አረመኔነት በክርስትናና ሥልጣኔው ይዋጋል። ከአሰባ በስተደቡብ በጋሎች መካከል ያለው ውብ ስፍራ ለሽህ አውሮጳውያን ሠፋሪዎች አሜሪካ፣ አውስትራሊያና ታሰማኒያ ሳቢነታቸው ሲያበቃ ሰፊ ዕድል ይከፍታል >>

ጋሎችን በፀረ-እስልምና በቀላሉ ለመመልመል ታስቦ የተጻፈው ሸንገላና ከንቱ ውዳሴ ደግሞ እንዲህ ተብሏል።

"The Gallas living South of Shoa appeared to be numerous, virile people, capable of resisting Muslims onslaughts. They are relatively unaffected by any false religious principles. In a word, they could become the " Germans" of Africa. " (ያው ገጽ 13 መግቢያ)

ባሚናኛ ሲተረጎም፤

<<ከሸዋ በስተደቡብ የሚኖሩት ጋሎች ብዛት ያላቸው ይመስላል፤ የሰላምን የመስፋፋት ወረራ ሊመክቱ የሚችሉ ብርቱ ሕዝብ ናቸው። ባጭር አባባል የአፍሪቃ ጀርመኖች ሊሆኑ ይችላሉ።>>

የሚሲዎን ምልምል ጠባብ ጎሠኞች ፀረ-ኢትዮጵያ ጥላቻ ጥዋት ማታ ድግምት ዋና ምንጩ ይህ ዓይነቱ ደሮን ሲድልሏት በመጭቻ ጣሏት የሚሉት ነው። አለበለዚያም ጀርመኖች እንኳን ከጥቁር ወገን ሊሆኑት ጋሎች ቀርቶ ያውሮፓ ስላሽ ዘርያ ሞስኮቦችን፣ ፖላንዶችን፣ ሰርቦችን፣ ወዘተረፈ ሰው አይደሉም ብለው ይልቁንም ከነርሱ ጋራ በቋንቋና በባሕል አንድ የሆኑትን የጀርመን አይሁዲዎችንና ጅፕሊዎችን ለይተው በጋዝ መፍጀታቸው፤ ይሁዲ ጀርመኖች በጀርመንኛ የጻፉት መጻሕፍት ሁሉ ተሰብስቦ ማቃጠላቸው ጸረ ሴማዊነታቸው ከቶ አይዘነጋም።

በተለይም ደግሞ በአፍሪቃ ናሚቢያ የጀርመን ቅኝ ገዥ ሰፋሪዎች ነፃነት ወዳድ የሐራሮና ናማ ጎሳዎችን በአረመኔ ሁኔታ በ20ኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ላይ መፍጀታቸው መቼ ይረሳል!

ክራፍ ወደ ሸዋ ተመልሶ እንደይገባ በንጉሥ ሣህለ ሥላሴ (1808-1840) ተከለከለ። በዚህ ምክንያት ጉዞውን ወደ ምሥራቅ አፍሪቃ ዛንዚባር ደሴት አምርቶ ከታወቀው ባሪያ ነጋዴ የአላማን ዘርያ የዛንዚባርና የጠረፍ ከተሞች ሱልጣን ጋራ ተወዳጅቶ በ1844 ዓ.ም መኖሪያውን ሞምባሳ ላይ በሚድረግ ጋሎችን ከበስተደቡብ በኩል ለማግኘት በተባለው ሰብስ ምሥራቅ አፍሪቃን በጠቅላላው ለእንግሊዝና ለጀርመን ቅኝ ገዥ ተሰፋፊዎች ቀዳሚ መንገድ ጠራጊና አሳሽ ከመሆኑም ሌላ ባቀናበረው ሕተታ ጋሎች "አርማኒያ" ተብለው እንዲጠሩ አሳሰቧ፤

".. as the Gallas have no general name to indicate their nationality or its seat, I propose to include under the designation of "Ormania" (ያው ገጽ 73)

ትርጉሙ፡

" ... ጋሎች ለራሳቸውና ለሚኖሩበት አጠቃላይ መጠሪያ ስለሌላቸው "አርማኒያ" ተብለው እንዲጠሩ ሃሳብ አቀርበለሁ። " በዚያው ወቅት የክራፍን አርማኒያ ፍልሰማ በመቃወም በደቡብና መላክ አገር ቆይተው የተመለሱት የጅኦግራፊ ባለሙያ

ዶክተር ቻርልስ ቴ. ቢክ የተባሉት በሚያዚያ 25 ቀን 1845 ዓ.ም ለ-ንደን ላይ በተደረገው የፈላስፎች ጉባኤ ላይ " on the countries south of Abyssinia..." (ከአብሻ በስተደቡብ ሰላሚጊኛ አገሮች...) በተሰኘ ርዕስ ባቀረቡት ዘገባ ገጽ 96 ላይ ለምን አዲስ ስያሜ ያስፍልጋል? ጋላ የተባለው ቃል ዓለም አቀፋዊ ተቀባይነት ያገኘና የታወቀ ሆኖ ሳለ ሌላ ለምን አስፈለገ ብለው ተቃውሟቸውን አሰሙ። የፈረንሳይው ኤም ዴ አባዲ በበኩሉ የጋልኛ ቋንቋ **ኢልሞርሞ** ተብሎ እንዲጠራ የሰነዘረውንም ሃሳብ ውድቅ አድርገውባታል።

የጋላ ነገድ ነፃ አውጪ ነንባይና ልሂቃን ጀርመናዊው ክራፍ ያወጣውን ልብ-ወለድ መጠሪያ ስም **ኢሮሞንያን** አሻሽለው ማለትም **አሮሚያ** ብለውታል። የኢትዮጵያን ሕዝብና መንግሥት እያሌ ሺህ ዘመናት ታሪክና ሥልጣኔ በመቶ ዓመት ብቻ ወሰነዋል። ከወያኔና ሻኢሲያ ጋራ ተባብረው "አሮሚያ" ተብሎ ትልቅ ካርታ በመሳል ከደርግ ውድቀት መልስ ተግባራዊ አድርገዋል።

የጣሊያን ፋሽስት አስካሪ ባንዳ ውላጆች በተካኑት ፀረ ኢትዮጵያዊነት ጥንታዊውን የሸዋ ክፍለ ሃገር አውራጃዎች ያማራ፣ ያርጎባና የጉራጌ፣ የጋፋት እንዲሁም የሃድያ ከምባታ ምድር ሁሉ ለአሮሚያ ተብዬው ተከልሏል። ይህን በተመለከተ የጋሞ ተወላጅ አቶ አሰፋ ጨቦ ነፍጠኛው ማካው በሚል ርእሰ፣ ባቀረቡት ጽሑፍ ስለ ጋላ ወረራ ያገራቸውን ተወላጅ አባ ባሕርይን ጠቅሰው "አሮሞ ዛሬ ባሌ፣ አርሲ፣ ሐረርጌ፣ ጅማ፣ ወለጋ ሸዋ፣ ኢሉባቦር የምንላቸውን አካባቢዎች ይዟል።

ዛሬ የሲዳሞና ጌዲኦ አውራጃዎች በአሮሞ መሳል ደሴት ሆነው የሚታዩት በወቅቱ ወረራውን ተቋቋመው ያመለጡት ብቻ ናቸው። አሮሞ ወሮ የያዘው ባዶ መሬት አልነበረም። ባካባቢው በጣም የደረጁ መንግሥታትን አጥፍቶ ነው እንጂ። የአሮሚያ ክለላ ከታሪካው እውነታ ውጭ ነው። ምንጩም የፖለቲካ ብልጠት ወይም ድንቁርና ይመስላል። ማስተዋል የሳደለው የጋራ ቤታችን የሚፈልገውን መጠናኛ ጥገና ለማፍረስ ታጥቀው የሚሰሩ ይመስላል" በማለት በትክክል ገልጸውታል።

እንዲሁም የጥንታዊ ሃድያ ተወላጅና የታሪክ ምሁር የተከበሩ አቶ ኃይሌ አርፊኛ ነፍሳቸው ትግር የሚከተለውን አስፍረዋል።

፫ የአነግ ዓላማና ጸረ አብሻ ፕሮፓጋንዳው

የአነግ ዓላማ በመርሃ ግብሩ እንደሰፈረውና ዘወትር በሚጓዘው ፕሮፓጋንዳ ከአብሻ ቅኝ አገዛዝ ነፃ መውጣትና የአሮሚያ ሪፑብሊክ መመሥረት ነው። ስለዚህ ድርጅት አፈጣጠር የተከበሩ ዶክተር መራራ ጉዴና በሰፊው አሳውቀውናል።

በአጤ ኃይለ ሥላሴ መንግሥት መልካም ፈቃድ በወለጋ ክፍለ ሀገር ከተሰራጨው የፕሮቴስታንት ሚሲዮናውያን ጸረ ኦርቶዶክስ ምልምል ቅጥረኞች ጥንሰስ እንደሆነ ታውቋል። የተማሪው እንቅስቃሴ በጸረ መንግሥትና በማርክሳዊ ሌኒናዊ ፍልስፍና ውዥንብር ሲተራመስ ቆይቶ በወታደራዊ ደርግ የሶሻሊዝም ጨንበልና ማድድናገሪያ ሕጋዊነት አግኝቶ የማህበረሰብ መመሪያ በተደርገበት ወቅት በኢትዮጵያ ሳይንሳዊ ሶሻሊዝም አሁኑኑ ካልተመሠረተ ብለው ጥራዝ ነጠቆች ሁሉ ሲፈልሉና ሲያንባርቁ ከብዙ ድርጅቶች በተለይም ከሁለቱ ከኢጭአትና ከመኢሳን አባላትና ደጋፊዎች የተውጣጡት ሕብረት በመፍጠር አነግን በ1977 ዓ.ም፣ መሥርተዋል።

የአነግ አባላት በብዛት በወታደራዊ ደርግ ተቋማት በጎብ-ዕ ክቀባሌ እስከ ላይኛው አካል ተሰማርተው በአብይትና በሶሻሊዝም ሽፋን አድሃሪ፣ ጨቋኝ፣ ትምክህተኛ፣ ነፍጠኛ፣ ፊውዳል እያሉ ጸረ ዐማራ ዘመቻና ቅስቀሳ አከናውነዋል። የቀይ ሽብር ዋና ተዋናይ ሆነው አያሌ ዐማሮችን ቢያለበት አስፈጅተዋል።

ያማርኛ መጠሪያ የነበራቸውን ጥንታዊ ስሞች በአዋጅ አስቀይረዋል። ለምሳሌ በጥንታዊ ባሌ ክፍለ ሀገር ውስጥ ከጋላ ወረራ በፊት ጀምሮ **ፋሲል** ተራራ ተብሎ የሚጠራውን ባቱ ተራራ እንዲባል፣ ጋላ ማለት ቀርቶ አሮሞ መባልን በአዋጅ አስነግረዋል። ከሁሉም በላይ መላውን የኢትዮጵያ ገበሬ በጅምላ የመንግሥት ጭሰኛ ያስደረገውን፣ የከተማ ቦታና ጭቃ ቤት ሳይቀር ያስወረሰውን አዋጅ ያስወጡት የአነግ አባላት እንደ አቶ ዘገባ አስፋው የመሳሰሉት መሆናቸው ይታወቃል። የደርጉን የመሬት ይዞታ አዋጅ በተመለከተ አቶ ቡልቻ ለምን ዝምታን መረጡ?

እርስዎ በልጅ እንዳልካቸው መኮንን ጠቅላይ ሚኒስትርና የግብርና ሚኒስትር በነበሩበት ወቅት ረዳትዎ የነበሩት ሐቀኛው ኢትዮጵያዊ የተከበሩ አቶ ጣይ ዐባይ (ካፍሳቸው ትግር) ስሰፊ ጥናት አድርገው ከ20 ሄክታር ጣይ ሰፋፊ ይዞታ ያለው ምንም ለሌለው ገበሬ በግል ሃብትነት እንዲሰጥ፤ ዘመናዊ ሰፋፊ እርሻ እንዲስፋፋና ተገቢውን ግብር እንዲከፈል ያዘጋጁት ረቂቅ አዋጅ ተሰርዞ በምትክ የአነግ የኅብሶ አባላትና የሶሻሊዝም ጨንበል አጥልቀው ወታደራዊ ደርግን ይዘውሩት የነበረው ሃሳብና ምኞት ተግባራው ሆኖ የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ተንኮታኮተ።

የወታደራዊ ደርግ ሶሻሊዝም ሰባኪና የለውጥ ሐዋሪያ ሆነው በያለበት ሲፎልሉ የነበሩት እንደ አቢይ ገለታ፤ ታደሰ ኢብ፣ ዲሚ ነግዳ፤ መኩሪያ ቡልቻ ወዘተረፈ ከደርጉ ፈርጥጠው በውጭ አገር መሸገው ጸረ ኢትዮጵያ በተለይም ጸረ አማራ ጥላቻ መንዛት ለአሮሚያ ነጻ መንግሥት ምሥረታ ዋና ስልት አድርገዋል። በዝቅተኝነት ስሜት ዓይነ ሕሊናቸው ታውሮ ማንነታቸው ጠፍቷቸው ለዘረኛ ፈረንጅ አጨብጭቻቸውን አድረዋል። የኢትዮጵያን ማኅበረሰብ በተለይም የሸዋን ነባር ሕዝብ ታሪክና ስም በማጥፋትና አዲስ ታሪክ ለመጻፍ እራሳቸውን አረግቦ ብለው የሚጠሩት ጥቂት "ምሁሮች" ፀረ-ኢትዮጵያ ትርኪ ምርኪ አጠናቅረዋል። የጋላ ነገድ ኢትዮጵያን ወሮ አልሠፈረም፤ ዓለም ሲፈጠር የነበረ ነባር ነዋሪ ነው እያሉ ተረት ተረት ይተርካሉ። በ "አቢሲኒያንስ" ከመቶ ዓመታት በፊት ቅኝ ግዛት ከመሆኑ በፊት "ነፃ የገዳ ዴሞክራሲያዊ ሪፓብሊክ" እንደነበረ አነጻጽ ብጤዎቹ የሳጥና የሳሣ ጠባብቶች አዲስ የወረግ ታሪክ በመፈለግ ላይ ናቸው።

የአነግ የውሸት ክምር ትላንት ሻዕቢያና መሰሎቹ የ "ኤርትራ ታሪክ" ብለው ለብዙ ዓመታት ሲያዘንቡት የነበረውና ያሉት የውሸት ጎርፍ የሚቀድሙት ከአንድ ምንጭ ነው።

<< አቢሲኒያ ማለት ቋንቋው ትግርኛና አማርኛ የሆነ ባሕሉ ዐማርኛ ትግርኛ የሆነ ታሪኩ የእነዚህ ሕዝቦች ታሪክ ነው። ይህም ማለት የዛሬ የትግራይና ዐማራ ክልሎች ስም ነው። የኦሮሞና የደቡብ ብሔር ብሔረሰብ ሕዝቦች በአቢሲኒያ ቅኝግዛት ተደርገዋል። የኦሮሞ ጥያቄ የኢትዮጵያ ኢምፓየር አፈጣጠር መሠረታዊ ትግር ነው።>> በማለት የአሮሚያ ሪፑብሊክ ለመመሥረትና ፊንፊኔ የአሮሚያ መዲና አንደኛውን እንደምትሆን ሌንጮና ብጤዎቹ እንደሚቀጥብሩት ሳይሆን ዕውነቱ ዛሬም እንደ ትናንቱ የጋላ ሊሂቃን ትግር ሌላውን የኢትዮጵያ ሕዝብ በተለይም የደቡብ፣ የምዕራብና ምሥራቅ ነባሩን ሕዝቡን ጨፍልቆና ጨፍጭፎ፣ አቃጥሎና አባሮ ቀሪውን ባሪያ (ገባሮ) ለማድረግ ያደረገባቸው የቅጥረኝነት አባዜ ነው። ይህ ዐይነቱ ቅዠት በመጀመሪያ የፈጠራ ጥላቻ ወሬና እንዲሁም የአዲስ አበባን ሚሊዎን ነዋሪዎች መብትና ነፃነት የሚቃረን ፀረ ዴሞክራሲያዊ አመለካከት ነው። ዳግመኛም የደቡብና ማላ አገር ነባር ሕዝብን ታሪክና ሕልውና መካድ ነው። ከ16ኛው ክፍለ ዘመን የጋላ ወረራ በፊት የአዲስ አበባና አካባቢ ምድር የአማራ፣ የጉራጌ፣ የጋፋትና የወላም ነው። ወራሪውና መጤ ሰፋሪውስ የጋላ ጎሳዎች ነቸው። አነግ አበሻ ማለት ትግራይና ዐማራ ብቻ አያለ ይወሻክታል። በእርግጥ ጋሊኛ ተናጋሪው ባለገር ኩሩ ሕዝብ ኢትዮጵያዊ አበሻ እንጂ ፈረንጅስ አይደለም። በሌላ በኩል ሲታይም ደግሞ የዛሬው የኢትዮጵያ ሕዝብ የቋንቋ ክፍፍል፣ በዘር ላይ የተመሠረተ አይደለም። ለምሳሌ የዛሬዎች የአርሲ አሮምኛ (ጋሊኛ) ተናጋሪዎች ብዙዎቹ የሃድያ ተወላጆችን ያጠቅልላል።

የአነግ አዲስ ታሪክ ፈጣሪዎች ጥንታዊ ታሪክና ሥልጣኔ የለሹ የሰሜን ምዕራብ አውሮፓ የ19ኛው ክፍለ ዘመን ዘግይቶ ደረሽ ሞግዚቶቻቸው የአሪያን ዘርያ ተብዬ ዘረኞች በሳሣ ጥናት ባለሙያነት ካባ ተሸፋፍነው በአውሮፓ ሥር የሰደደውን ፀረ ሴማውያን ቅስቀሳ ለአነግና ብጤዎቹ አገር በቀል ምልምል ያስክናሉ።

እራሳቸውን በራሳቸው ምዕራባውያን በሚል ስያሜ የነጭ ዘርያ የአሠልጣኝነት ተልእኮና የበላይነት ስሜት ለማስፈን በቅጥረኛ ጀሌዎች ተባባሪነት የአፍሪቃንና የእሲያን ሕዝብ በከፋፍለህ ግዛ ስልት ሸንሸነው ጥገኛ የማስደረግ ዓላማቸው እንዳይሰናከል በስውርና በግልጽ የሚያደርጉት ስልት ነው።

የነ ሻዕቢያና አነግ ወኪሎችና አፈ ቀላጢዎች ሆነው የውሽት ታሪክና ያበሻ ሕዝብ የጥላቻ መርዛቸውን በተቀናበረ ስልት ከሚነኩት ወገኖች ዓይነተኛ ምሳሌዎች ማቅረብ ቢያስፈልግ እንደ ሆልኮምብ ና ሲሳይ /የኢትዮጵያ አፈጣጠር (The invention of Ethiopia, 1990)፣ ጆን ሶረንሰን የኢትዮጵያ ቅርጽታ / Imaging Ethiopia, 1993 /፣ የጣሊያኖዊው አሌክሳንድሮ ቸሩሊ፣ የእንግሊዙ ባስ ባክስተር ወዘተረፈ ሁሉ አፍቃሪ ፋሽሽትና ናዚዎች፣ በኅዛ ጥናትና ታሪክ ሽፋን ድብቅ ከፋፋይ ፀረ ጥቁር አሳባቸውን ነዝተዋል።

ለምሳሌ ዘመናዊውን የወረሞ ምሁር ደክተር መሐመድ ሐሰን በእንግሊዙ ፀረ አበሻ ግሪንፊልድ ተመልምሎ ደክተር ለመባል ያጠናቀረውን ሐተታ The Oromo of Ethiopia: A History 1570-1860, (Cambhistorical and antridge: 1990) በተሰኘ ርዕስ የተጻፈውን ፀረ ኢትዮጵያ ዝባዝንኪ እንዲሁም ከግሪንፊልዳ ጋራ ተባ፣ ብሮ (Interpretation of Oromo Nationalism, In Horn of Africa vol.3 No. 1980) መጥቀስ ይቻላል። የአሰፋ ጀለታን፣ የአቢይ ገለታን፣ ሞቲ ቢያን የመሐመድ ሐሰን፣ ወዘተረፈ የውሽት ድርሰት ይመለከታል። (Http://www.romia.com/ Articles/ Ethiopian-System-of-domination.html ,Nov.2000)

አድሞ መሆንና ለመሆን ታሪካዊና ሥነ ሰባዊ ምርምሮች (Being and becoming Oromo- Historical and anthropological enquires) በነ ፖል ባክስተር፣ አሌክሳንድሮ ትሩሊዝ ይየተለመደውን የውሽት ትርኪ ምርኪ የያዘ መጽሐፍ ስውድን አጥሰላ ታትሟል። መሐመድ ሐሰን በደክተር መባያ ሐተታ ላይ በከፊል ብቻ የጋሎችን ፍልሰት አምኖ የሉባ ወራሪ ጦር አዝማችን እነ መልባህ (1522-1530)፣ ሙዳና (1530-1538)፣ ኪሎሌ (1538-1546)፣ ወዘተረፈ. በደፈጣ ውጊያ የኢትዮጵያን አጤ መንግሥት ግዛት በጀግንነት እንደወረሩ ገድለ ውዳሴ ሲጽፍላቸው፣ የኢትዮጵያ አጤዎችን የመከላከል ጦርነት እያጥላላ፣ የፀረ ኢትዮጵያ ጌቶችና ሞግዚቶቹ ዘወትር ማነብነብን ማለትም "የባሪያ አደንና ፍንገላ አስመስሎ" ጽፏል።

የሚያስገርመው ነገር በጋላ ወረራ ወቅት የዓይን ምስክር ሆነው ድርጊቱን የመዘገቡትን፣ ከጋሞ ሕዝብ ተወላጅ የነበሩት ከትወልድ አገራቸው ከጥንታዊ ጋሞ አውራጃ በጋላ ለባዎች ወረራና ዝርፊያ የተባረሩትን አባ ባሕርዩን እንኳን ሳይቀር ተቃወሟል (በገጽ 1 ይመልከታል)።

አነግና ልሂቃኑ አባ ባሕርይን፣ አጤ ምኒልክንና ያበሻን ሕዝብ ማብጠልጠልና መኮንን ልዩ ሙያ አድርገውታል። በአስከንዴኒቢያ ስዊድን ላይ መሸጎ ፀረ ኢትዮጵያ ፕሮፓጋንዳ ከሚነዙው ወገን እራሱን ሞቲ ብያ ብሎ ባሚርኛ ከውርስ ውሸቶች በስተጀርባ በተሰኘ ርዕስ ስቶኮህሎም 1999 ገጽ 75 ላይ የሰፈረውን ያገናዝባል። ጸሕፊው አባ ባሕርይ ለምን፣ የአረመኔ ጋሎችን ልማድና የወረራ ታሪክ ጸፉ ብሎ ይቀሳፍታል።

አባ ባሕርይ **ዜናሁ ለጋላ** በሚል ርዕስ በግእዝ ቋንቋ በ1585 ዓ.ም እጅግ በጣም ከፍተኛ የታሪክ ሰነድ መዝግበው አቆይተውናል። ለምን አገራችን ወደመች ብሎ በመጠየቅ ያቀረቡት ሰፊ ማህበረሰባዊ ትንታኔ ፍጹም ወደር አይገኝለትም።

በሌላ በኩል ደግሞ ከመረቁ አወጡልኝ ከሥጋወ ጦመኛ ነኝ እንዲሉ የወረሞ ጠባቦችና የኅዛ ነፃ አውጭ ነን ባዩት ሁሉ ስለጋላ ነገድ በአባ ባሕርይና ሌሎች ኢትዮጵያውያን የተጻፈውን **መልካም ነገር ብቻ** ዘወትር መጥቀስ ሲወዱ በአንጻሩ ስለ የጋላ ሉባ የየሰምንት ዓመት በጎረቤት አገር ሕዝብ ላይ የደፈጣ ጦር ወረራና **ቁላ ቆራጭነት፣ ጨካኝ አረመኔነት** ድርጊት እንዳይታወቅ በመመኘት "ያቢሲኒያንስ ደብተሮችን ታሪክ ጸሐፊነት አንቀበልም" እያሉ የአነግ ካድሬዎች ይዘላብዳሉ።

ባሕርይ፣ እንደዘገቡት ጋሎች ሰው፣ ዝሆን፣ አንበሳ፣ አውራ፣ አውራሪስ ኅሽ ሲገድሉ ትንሽ ቁንጮ ብቻ ትተው ራሳቸውን እንደሚላጩ፣ ምንም ያልገደለና ሰልቦ ግዳይ ያልጣል ሚስት ማግኘት እንደማይችል ነው። ይህም፣ የጋላ አረመኔ ልማድ በራያና አዘቦ፣ በጥሙጋና ከረዩ፣ በጉጂ ጎሳዎች አንድ ወንድ ብልት ሰልቦ ግዳይ ካልጣሉ በስተቀር ሚስት አያገቡም። የወሎና ጥሙጋ ጋላ መጥፎ ልማድ ገበሬ ክርስቲያንን በጠፍ ጨረቃ አድብቶ በመሰልብ ግዳይ፣ ጥሎ ሎቲ ማንጠልጠል፣ አማራ ገበሬ የገደለና የሰለበ ለመሆኑ ሁለት ቅጠል ስክቶ በገባው ላይ መንጎራደድ የተለመደ መሆኑ ይታወቃል። (አቶ ዞሐንስ መንገሻ፣ **ኢትዮጵያ አስተዳደርና ፖለቲካ ሂደት** እ.አ.አ. 1996 ዓም፣ ሎሳንጀለስ ገጽ 13)

በ1930 ዓ.ም የፋሽስት ጣሊያን ወረራ ወቅት የራያና አዘቦ ጋሎች ለጠላት አድረው በኢትዮጵያ ገበሬ ሠራዊት ላይ ያደረሱት ጭፍጨፋና ከቶ አይረሳም።

በተለይም በሸዋ አርበኞችና ተራ ገበሬ ሕዝብ ላይ አረመኔዎች ያደረሱትን እልቂት አልቤርቶ ሳባች ኢትዮጵያ በሙሶሎኒ ስር በተባለው መጽሐፍ በከፊል ጠቅሷል። በዚያው ዓመት ከጥር ወር ጀምሮ በይፋትና አንክብር አውራጃ የአርሳባና አማራ ገበሬዎችን በፋሽስት ሰላቶዎችና በውሸቻቸው የኤርትራና ሱማሌ አስካሪ ባንድዎች የአየርና የምድር ጦር እንዲሁም የራያና አዘቦ፤ የጥሙጋ ጋሎች ዘራፊነትና ሰላቢነት ወንድ አዛውንትና ሕፃናትን ሲልበዋል። የባልቴትና ልጃገረዶችን ጡታቸውን ቆርጠዋል። ገዳማት፤ አቢያተ ክርስቲያንና መስጊዶች፤ መኖሪያ ቤቶች ጋይተዋ፤ ከብትና ንብረት በገፍ ተዘርፈዋል። ለምሳሌ ላይ ላይ ዕውቁ ሰአሊ አፈወርቅ ተክሌ በሕፃንነቱ እናቱ ይዛው ስትሸሽ በራያ ጋላ የተሰለበው በዚሁ ወቅት ነው። በደንና ዋሻ ተደብቀው ሕይወታቸውን ያተረፉት፤ ተሰልበው ያልሞቱት የፋሽስቶችና የራያ ጋሎችን አረመኔነት ዘወትር ሲስታውሱት እንደነበር በዘመነ ደርግ የእድገት በኅብረት ዘመቻ ወቅት ገበሬ ሽማግሌዎች ነግረውናል። ያረመኔ ጋላን መጥፎ ልማድና የራያችን የባንዳነት ድርጊት ለመሸፋፈን ሲሊ ጋላ አንባልም በማለት ፈረንጅ አምላካቸው የሚላቸውን ፀረ አባሻ ጥላቻ ብቻ እንደ በቀቀን ተግተው ያማራ ጥላቻ ያስተጋባሉ። ነገር ግን ከአባሻዎች ሌላ ያውም በቅርቡ ያውሮፓና እሲያ ስለ የጋላ ሌብ ሰላቢነት የጻፉትን ቀጥሎ ይመለከቷል።

<< The gada System of the Boran provided the rule that each new set initiated into the raaba grade had to go on a ritual war expedition to procure livestock and the cut off genitals of a male strangers as trophies. As these initiations took place every eight years, the neighbours of the Boran were subjected to a reign of periodic terror.>> (Eisei Kurimoto, Simon Simones: Conflict, Age & power in North East Africa 1998, p128)

በኢትዮጵያ ጥንታዊ አገርነትና የጥቁር ሕዝብ ሥልጣኔ፤ የግእዝ ፊደልና ሥነ ጽሑፍ መኖር የሚቀኑት ዘረኞች እንደ ግሪንፊልድ፤ ባክስተት፤ ጆን ማርካኪስ ወዘተረፈ የመሳሰሉት አገር በቀል ምልክቶችን አዘጋጅተው አሰማርተዋል። የአገጉ አዲስ ታሪክ ፈጣሪው መሀመድ ጌቶቹ በጥቁር ሕዝብ ጥላቻ ያጠናቀሩትን መልሶ ከፍ ብሎ በተጠቀሰው መጽሐፍ ሲያቀናቅን

" ... They ("Abyssinians") played down their Africaness. Christian and Negro were often cited as opposite, as good and evile. Oromo or Galla as it was called, derived from Africa.." (ገጽ 3)

ትርጉም፡

<< አባሾች ጥቁር አፍሪቃዊነታቸውን አይቀበሉትም። ክርስትናና ሻንቅላነት እንዲሁም ጽድቅና ኃጢአት በተቃራኒነት ዘወትር ይጠቅሳሉ። ጋላ ከጥቁር አፍሪቃ የተገኘ ነው።>>

ይህም ምንም አዲስ ግኝት ሳይሆን ዘረኛ ነጮች የጥቁር ሕዝብ ወገንን ሁሉ በዓለም ዙሪያ በብጥኛይቱ ነፃ የጥቁር ሕዝብ መንግሥትና ምሳሌነት እንዲይከፋና ፀረ ቅኝ ግዛት ትግላቸውን አጋር ለማሳጣት ታስቦ በጥንቃቄ ያቀናበሩት የውሸት ሰብከትና ማወናበጃ ነው። ምዕራብ አውሮፓውያን አፍሪቃን ተቀራምታው፤ የጥቁርንና የሰሜንና ደቡብ አሜሪካ ቀይ ሕዝብ ዘርያዎችን በዝቅተኛ ደረጃ መድበው ከየቅኝ ግዛታቸው ሁሉ ናሙና በማስመጣት በአውሮፓና ሰሜን አሜሪካ ትልልቅ ከተሞች ውስጥ በሚገኙት ቤተ እንሳሳት (Zoological garden) የአርመኔዎች ትዕይንት / Savage show/ የተባለው ከ1870-1933 ድረስ ይታይ ነበር። በዚህም መሠረት ጥቁሮች ከዝንጀሮ ጋራ ለእይታ በሚቀርቡበት አፍላ ወቅት ነው የኢትዮጵያ ሕዝብ በአጤ ምኒሊክ መሪነት ከዳር እስከ ዳር ተባብሮ ከፍተኛ ድል በአድዋ ጦር ሜዳ በአውሮፓ ነጭ ዘመናዊ ወታደር ላይ ድል የተሳካቸው። ምድረ ዘረኛ አባሾች ጥቁር አፍሪቃውያን አይደሉም፤ ከእሲያ የመጡ ናቸው አያሉ ለሸንፈታቸው ሰብከት የፈለጉትና የውሸት ድርጊት ያጠራቀሙት። በዓለም ዙሪያ የነፃነት ወዳዳን ሕዝብ መነሳሳትና የጸረ ቅኝግዛት እንቅስቃሴን ለመግታት፤ የኢትዮጵያን አርአያነት ዋጋ ለማሳጣት አስበው ነው አባሾች ጥቁር አፍሪቃውያን አይደሉም እያሉ ጸረ ኢትዮጵያ ፕሮፓጋንዳ በሰፊ የነዙትና ለበቀል ርምጃ የተዘጋጁት። "ኢትዮጵያውያን ጥቁር አፍሪቃውያን አይደሉም ይላሉ" እየተባለ የምዕራቡ ዓለም ዘረኞች ፀረ ኢትዮጵያ ቅጥፈትን ቅጥረኛው አነግ ሰምቶ ያራግባል።

ከአድዋ ድል መልስ ኢትዮጵያውያን ጥቁር አፍሪቃውያን ሆነን እንዳልሆንንና ከአረቢያ ሠፋሪዎች ዝርያ ወገን በመመደብ የጥቁር ሕዝቦችን ሕብረትና አንድነት ለይቶ ለመግዛት ከተሸረበው ስልት አንዱ ነው። የ"ኦሮሞ" ነገድ አፈቀሳጤ ነኝ ባይ ጆን ሰርንሶን ይህንኑ ስልት ሲያናፍስ "የአባሻ ምሁራን አፍሪቃዊ ማንነትን ክደው ከጥንት ዕብራውያን ጋራ በሰለሞንና ንግሥተ ሳባ በኩል ሳላቸው ግንኙነት ትኩረት ይሰጣሉ። የአባሻ የጽሑፍ ታሪክ አረምዎችን ያገለለል ነው" በማለት ቀባጥሯል። (Crisis and Terror in Horn of Africa, USA P 41)

በ16ኛው ክፍ.ዘ ጋላ በአገራችን ወሮ ከሰፈረና ከተዋሃደ ወዲህ ያለውን ማሳበራዊ ክንውን በሚገባ ተመዝግቧል። ነገር ግን ያምዕራብ አውሮፓ ምድረ ዘረኛ ሁሉ የኢትዮጵያ ሕዝብ ታሪክ፣ ባሕር፣ ቋንቋ፣ ሥልጣኔ ብቸኛ አዋቂ ነንን ያሉት ኢትዮጵያን ከአፍሪቃ አህጉር ነጥለው ከመካከለኛው ምሥራቅ ጋራ በማቆራኘት የአክሱምን አፍሪቃዊ ሥልጣኔ ሥር መሠረት ክደውና ዘመኑንም አሳጥረው የየመን አረብ ሰፋሪዎች ፈጠራ ነው እያሉ ይለፍላሉ። አፍሪቃ ታሪክ የሰሸ ሌጣ ወረቀት ነው እያለ የጀርመኑ ፈላስፋ ትብብው ሄግል ወሻክቷል። የጥንት ግብፃውያንና ኢትዮጵያውያን በአፍሪቃ አባይ ሸለቆ ሥልጣኔን የጀመሩ፣ በዘር፣ በሃይማኖት፣ በቋንቋ፣ በባሕር አንድ የነበሩ ጥቁር አፍሪቃውያን መሆናቸውን ዘረኞች ሸፍጠው ከአፍሪቃ ውጭ ከሌላ ቦታ የመጡ በማስመሰል ያወናብዳሉ። ያበሻን ጥቁር ሕዝብ ሴማዊና ካማዊ እያሉ ከፋፍለዋል።

ያይጥ ምስክራ ድንቢጥ እንዲሉ የጸረ ኢትዮጵያው የሰርንሶን ሃሳብ የአነገሩ አቢይ ገለታ የደርግ ባለሥልጣን የነበረውና ቀጥሎም የአነግ የውጭ መምሪያ ሃላፊ የእባሻ ሕዝብ ጥላቻ ቅስቀሳ የኢትዮጵያ መጨቆኛ ሥርዓትና ውጤቱ (Ethiopian System of domination and consequences) በሚል ርእስ የመለኮታዊ መብት የመጨቆኛ ምሳሌ ከሰርሰንና ብጤዎቹ ፀረ ሴማውያን የተነገረውን እንደ በቀቀን ሰምቶ ያስተጋባውን እንጠቅሳለን።

<< ... Menelik had to seek acceptance by European powers as a partner during the era of Africa. To claim legitimacy based on antiquity and divine authority of biblical proportion, the Abyssinians gave their empire the name " Ethiopia". There also emerged a racist belief that " they have a much higher form of intelligence than the purly Negro peoples of Africa." (http://www.romia.com/Articles/Ethiopian_system_of_domination_and_consequences)

ትርጉሙ፦

ምኒልክ ከአውሮፓ ኃይሎች ጋራ በአፍሪቃ ቅርጭያ ዘመን እንደ ተባባሪ እውቅና ለማግኘት መፈለግ ነበረበት። በጥንታዊነትና በመጽሐፍ ቅዱስ መለኮታዊ ሥልጣን አለኝ ማለት አበሾች ለግዛታቸው ኢትዮጵያ የሚል ስም ሰጥተዋል። እነሱ ከንጹሕ የአፍሪቃ ጥቁሮች እጅግ በጣም የላቀ ብልህነት አላቸው የሚል የዘረኝነት እምነት ተፈጥሯል። >>

ይህ ዓይነት የቅናት ወሬ የተቀናበረው በችኮ መንቻካ የነጭ ዘር የበላይነት አናፈሾች መሆኑ ግልጽ ነው። ውሻ በበላበት ይጮኻል እንዲሉ የአነግ ድርሳኞች ለእንደዚህ ያለ ተራ ቅጥረኝነት ዓይናቸውን በጨው አጥበው፣ በኢትዮጵያዊነት ጭፍን ጥላቻ ተክነው፣ አባሻ ባለመሆናቸው እጅግ በጣም በቁጭት በሽታ ሕሊናቸውን የሳቱና የኢትዮጵያ ሕዝብና መንግሥት የረጅም ዘመናት ታሪክና ሥልጣኔ የዐማራው ብቻ እንደሆነ ተደርጎ የተነገራቸውና፣ የሚመስላቸው ወገኖች፣ በፀረ ሴማውያን ያውሮፓ ዘረኞች የከሰረ ርዕዮተኛ የተመለሱና የተካኑ ናቸው። ሳውሮፓ ዘረኞች የኢትዮጵያ መንግሥት በአባይ ሸለቆና ቀይ ባሕር ዳርቻ መኖር የረመጥ እሳት፣ ያይናቸው ውስጥ ጉድፍ ሆናቸው ቆይቷል። በመሆኑም ሕዝቡን በሳሳና በሃይማኖት ከፋፍሎ በማቃረን ቅኝ ግዛት ለማድረግ ከአልተቻለም ለማዳከም የሚቻለው ኢትዮጵያዊነት ወድሞ ጣብብ ጎሰኝነት ሲሰፍን ብቻ እንደሆነ ተግንዝበዋል። ስለሆነም ሳንዱ ቋንቋ ተናጋሪ ጠበቃና ሞግዚት፣ አዛኝ ቅቤ አንጎች ሆነው ይቀርባሉ። ታማኝ ቅጥረኛ መስሎ ለታያቸው ውዳሴ ከንቱ ይደረድሩለታል። የገዛ ወገኑን፣ ወንድሙን እንዲጠላ ይቀሰቅሱታል። ቅኝገዥዎች ኢትዮጵያን ለመያዝ የጎሰኝነት እሳት በማቀጣጠል ብቻ ይሳካልናል ብለው ጎምኹተዋል። ጠባብ ጎሰኞችም ሥልጣን በአቋራጭ ይዘው ለመጠዘበዝና ለማስጠዘበዝ ይቋምጣሉ።

ከተጨማሪው ሁኔታ አንጻር ጋሎች ከ16ኛው ክፍለ ዘመን ወዲህ በኢትዮጵያ ምድር ከሠፈሩበት ጊዜ ጀምሮ የተደረገው መስተጋብር ተጽፏል። ከዚያ በፊት የኢትዮጵያ ዜጋ ሳይሆኑ አበሾች ለምን ስለ ነገደ ጋላ አልጻፉም ከተባለ ተገቢው ጥያቄ ለምን ሁሉን ነገር አዋቂና ሥልጡን ነኝ ባዩች ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ስለ "አደግ" ለምን ጽፈው አላቆዩም? አውሮፓ ከ15ኛው ክፍለ ዘመን በፊት በጭሰማ ኑሮ ይዳክር ስለነበር እንኳን ስለ ነገደ ጋላ ታሪክ ሊጽፉ ይቅርና ከምዕራብ አውሮፓ ሌላ ምድር መኖሩን እንኳ ፍጹም የማያውቅ፣ መሠልጠንም የጀመረው በሴማውያን ይሁዲ ሰፋሪዎችና ከእስላም አረብ ሥልጣኔ በመቅዳት ነው።

የመካከለኛው ምሥራቅ ጥንት ነዋሪዎች ዕብራውያን፣ ሱማሪያን፣ አረቦች ወዘተረፈ ሁሉም የነጭ ሕዝብ ዘርያ አይደሉም። የጠይም ቀይና ጥቁር ዘርያ ነበሩ እንጂ። በዓለም ታሪክ የኢትዮጵያ ሕዝብና መንግሥት በአፍሪቃዊነቱ፣ በጥቁርነቱ፣ በነፃነት ወዳድነቱ ከመከራቱ በስተቀር ከቶ ምንም ግዜ ከነጭ የፈረንጅ ወገን ነኝ ብሎም አይውቅም። በተለይ የሰሜን አሜሪካ የአውሮፓ ሰፋሪ ቅኝገዥ ወራሪዎች የአንግሎ ሳክሶን የነጭ ዘር ላዕላይነት ስሜት አራጋቢዎች ኢትዮጵያውያን ኔግሮ አይደሉም ይላሉ ብለው ከአፍሪቃ በባርነት ቀንበር ሰርቀው ሳገገሩዋቸው ጥቁር አሜሪካውያን በሰፊው የወሻክቲባቸው እንደነበር ታዋቂው የነፃነት ታጋይ ማልኮልም ኤክስ አፍሪቃን ሲገባኝ አዲስ አበባ ደርሶ ከተመለሰ በኋላ የተገነዘበውን እዚህ ላይ መጥቀሱ ሁኔታውን ግልጽ ያደርገዋል።

" So, I went through khartoum to Addis Ababa, Ethiopia, which is a wonderful country. It has its problems, and it's still a wonderful country. Some of the most beautiful people I've seen are in Ethiopia, and most intellegent and most dignified, right there in Ethiopia. You hear all kinds of propaganda about Ethiopia. But any time a person tries to tell you as they've told you and me, that Ethiopians don't think they're the same as we are, that's some of that man's manufacturing. He made that up ...They are just as friendly towards us as anybody else is." (G. Breitman; By any means Necessary, (London: 1985), p. 142)

ትርጉሙ፦

ከካርቲም ወደ አዲስ አበባ ውብድንቅ ከሆነችው አገር ኢትዮጵያ ተጓዥኩ። የራሷ ችግሮች ቢኖራትም ውብ ድንቅ አገር ናት። ከየኋቸው እጅግ በጣም ቆንጆ ሰዎች በኢትዮጵያ ናቸው። በጣም ብልሆችና የተከበሩትንም በዚያው በኢትዮጵያ ነው። ስለ ኢትዮጵያ ሁሉንም ዓይነት ፕሮፓጋንዳ ትሰማላችሁ።

ሰውዬው ዘወትር ሊነግራችሁ እንደሚሞክረው፣ ለኔ ለናንተም እንድንገሩን ኢትዮጵያውያን እንደኛ እንደሆኑ አያስቡም፣ ይህን ያ ሰው ከፈጠረው ጥቂቱ ነው። ውሸቱ ነው።... እንደሚገኘውም ሌላው ሁሉ እነሱ ለኛ ወዳጆቻችን ናቸው። በምድረ አሜሪካ ዘረኝነት ድርጅታዊ ቅርፅ ነበረው፣ አለው። ጥቁር አሜሪካውያን ፀረ ዘረኝነት ታጋዮች የአሜሪካንን ድርጅታዊ ዘረኝነት ሲያገናዝቡ "ኔግሮ" ለሚሉት ቃል ዘረኛ ነጮች የሰጡት ትርጓሜ ታሪክ፣ ሥልጣኔ፣ ባሕል፣ ሃይማኖት የሌለው፣ በዝቅተኛ የዕድገት ደረጃ ላይ የሚገኝ፣ በቻርለስ ዳርዊን የዝግም ለውጥ ሂደትን ገና ያልጨረሰ፣ ምንጩ ከጨለማው አህጉር አፍሪቃ በምዕራብ አውሮፓ የባሪያ ፈንጋዮች ማለት በፖርቹጋሎች፣ በእስፓኖች፣ በእንግሊዞች፣ በሆላንድና ሌሎች ለተሠረዙ ጥቁር ሕዝቦች መጠሪያነት የተሰየመ ሰለሆነ ምንም ዓይነት ተቀባይነት እንደሌለው በማመልከታቸው ዛሬ "ኔግሮ" የተባለው ቃል ውድቅ ተደርጎ ጥቁር አሜሪካዊ ወይም አፍሪቃ አሜሪካዊ (African American) እየተባለ መጠራት ተጀምሯል።

ታዲያ ኢትዮጵያውያን ጥንትም፣ ዛሬም ለወደፊቱም ጥቁር አፍሪቃውያን ነበርን፣ ነን እንጂ ያውሮፓ ዘረኛ ስያሜ የንቀትና የጥቁር ጥላቻ መጠሪያ ቃል "ኔግሮ" አስቀድመን አለመቀበላችን በዓለም ጥቁር ሕዝብ ዘርያዎች ዘንድ ያኮራናል። በቅኝ ተገዥነት ቀንበር ስር ለወደቁት ሁሉ መመኪያ የነፃነት ጮራ ፈንጣቂ ኮከብ አስደርሳል። በመሆኑም ዘረኞችና ምንደኞቻቸው ፀረ ኢትዮጵያ የፈጠራ ወሬ ቢያናፍሱ አያስገርምም። ታላቁ አርብኛ የመጀመሪያ ኢትዮጵያዊ ሐኪም ዶክተር መላኩ ቢያን የአሜሪካና ካራቢክ የጥቁር ሕዝብ ዘርያዎችን ሁሉ በማስተባበር ፀረ ዘረኝነት፣ ፀረ ፋሽሽት ትግሉን ከታላቋ እንግሊዘዊት ወይዘሮ ሲልቪያ ፓንክረስት ጋራ በመተባበር አከናውኗል።

ደክተር መላኩ ነው ከሁሉ አስቀድሞ "ኔግሮ" የተሰኘ የነጭ ዘር የበላይነት ስሜት አራጋቢዎች ያወጡትን መጠሪያ ቃል በመቃወም ጥቁር አሜሪካዊ ተብለው እንዲጠሩ ያሳወቀው።

በፋሽስት ጣሊያን አረመኔ ወረራ ከ1928 እስከ 1933 ዓ.ም ጥቁር አሜሪካውያን ከኢትዮጵያውያን ወገኖቻቸው ጎን በመቆም ይልቁንም ባሜሪካ ታላላቅ ከተሞች ለምሳሌ በኒዩዮርክ ሀርላም፤ በፔንሲልቫኒያ ወዘተረፈ. ያደረጉት ጸረ ፋሽስት የተቃወም ሰልፍ ዘወትር ይታወሳል። የጣሊያን ዘርያ ያላቸው አሜሪካዊ ተብቤ ድቅልቅል ወላጆችዎች ደግሞ በዱቼ ሙሶሊኒ ማጓራትና የጥቁር ሽሚዝ ካድሬዎቹ የአባሻን ጥቁር ሕዝብ አረመኔ ጭፍጨፋ በመደገፍ ፈንጠዘያ ሲያደርጉ ጥቁር አሜሪካውያን ሰቆቻቸውንና የንግድ ድርጅቶቻቸውን መሰባሰቡቸው ተመዝግቧል (Peter Alexander et al. 2000, PP. 18-23)።

ያውሮፓ ዘረኞች የጥንት ግብፅ ጥቁር ሕዝብን ታሪክና ሥልጣኔ ከአፍሪቃ አህጉር ለይተው የአውሮፓና እሲያ ነጭ ሠፋሪዎች ፈጠራ እንድሆነ አስመስለው እንደዋሹት ሁሉ የኢትዮጵያንም ጥቁር ሕዝብ ሥልጣኔ ታሪክ፣ ባሕል፣ ፊደል፣ ሥነ ጽሑፍ በጠቅላላው ከአፍሪቃ ወጭ ከአወሮጳና ከእሲያ የመጡ "ነጭ" ፈጠራ ነው" እያሉ ቀዝብረዋል።

፬ በኢትዮጵያ ባሪያ ፈንጋና ነጋዴዎች እነማን ነበሩ የባሪያ ሥርዓት የነበረው የት ነው?

ከአጤ ምኒልክ ዘመነ መንግሥት 200 ዓመታት በፊት በምሥራቅ፣ በደቡብና በምዕራብ ኢትዮጵያ የነበረውን ሁኔታ በማገናዘብ አቶ ቡልቻ ደመቅሳ "አጤ ምኒልክ አሮሞን የገዙበት የባሪያ አገዛዝ ሁለት እርምጃ ወደ ጎን እንዲሄድ አድርጎታል።" በማለት የቀባጠሩትን የፈጠራ ወሬ ማጋለጥ አስፈላጊ ነው።

በተቀዳሚ የምኒልክ ሠራዊትና መኳንንት የሸዋ ተወላጆች ናቸው። ሸዋዎች ደግሞ ተጉለቴዎች፣ ይፋተች፣ ጉራጌዎች፣ መንዜዎች፣ መራቤቴዎች፣ ከምባታዎች፣ ሞረቴዎች፣ አብቴዎች፣ ሃድያዎች፣ ገላናዎች፣ በቾዎች፣ አዳበርጋዎች ሰላሌዎች፣ አርሳባዎች፣ አፋሮች፣ ወዘተረፈ ክርስቲያንና እስላም የሆኑ የሸዋ ዜጎችን ያጠቃልላል።

ሌላው የወሬ ማጣፊጭያ አጤ ምኒልክ ከአውሮፓ ቅኝገዥ ተስፋፊዎች ብዙ የጦር መሣሪያ ስላገኙ ነው የአሮሚያን የገዳ ነፃ ሪፑብሊክ ለመያዝ የቻሉት እየተባለ የሚወሻከተው ነው። ለምን ታዲያ! ወለጋዎች፣ ጅማዎች፣ የሐረርጌ ቆቲዎች፣ አሩሲዎች፣ ጉጅዎች፣ ቦረናዎች ወዘተረፈ ጦር መሣሪያ አላገኛችሁም? ማንስ ከለከላችሁ?

የአነጻ ፕሮፓጋንዳ አቀናባሪዎች የአባሻ መንግሥት በተለይ የአጤ ምኒልክ ክርስቲያን ስልሆኑ ያውሮፓን ክርስቲያን ተብዬዎችን ርዳታና ትብብር አግኝተዋል እያሉ ማደናገሪያ ወሬ ያናፍሳሉ። ይህም የምዕራብ አውሮፓ ፈረንጆች ለአባሻ ጥቁር ሕዝብ በአፍሪቃ ይረዳሉ ማለት አንድም ድንቁርና ወይም በቅጥረኝነት በል ተብለው የተነገራቸውን መልሶ ማስተጋባት ነው። ለምን የአድዋው ጦርነት ተደረገ? ለምን የኮተሊኮችና ፕሮቴስታንት ሚሲዎች የግብፅን እስላማዊ ተስፋፊ የእንግሊዝ ጥገኛ መንግሥትን ረድተውና ደግፈው ጸረ አባሻ ሴራ ጎነሳኑ? ወራሪ ጦር አዝምተው በታላቁ ጀግና አሉላ አባ ነጋ ድባቅ ተመቱ?

ይልቅስ ስለ ነበረው ተጨባጭ ሁኔታ ቀጥሎ የቀረበውን በአጭሩ መምልከት ጉዳይን ግልጽ ያደርገዋል። የአሰማን ቱርክና ግብፅ ሎሌና ዋና ባሪያ ነጋዴ የነበረው የሐረር ኢሚር አብዱላሂ ከእንግሊዞች ጋራ ተመሳጥሮ የሠለጠኑ ወታደሮችና ብዙ ዘመናዊ የጦር መሣሪያ ጠመንጃና መድፎች አግኝቶ ነበር። በዚያን ወቅት እንግሊዞችና ጣሊያኖች ሐረርጌን የቅኝ ግዛታቸው አካል ለማድረግ በከፍተኛ ደረጃ ይሸቀዳደሙ ነበረ። ማንም ማወቅ ያለበት ሐቅ አለ። ይኸውም የአዳል ሠልጣናት በጠቅላላው ከዋና ማዕከሉ ሐረር ከተማ እስከ ዘይላ በርበራ ሕንድ ውቅያኖስ ድረስ የኛ ጥንታዊ ክፍለ ሀገር ነው። በመሆኑም አብዱላሂ በሰላም እጅ እንዲሰጥና እንደ ጥንቱ እንዲገብር ተጠየቀ። እሱ ግን "ለካፊር አልገብርም" ብሎ ለጦርነት ተዘጋጀ። ጨለንቆ ላይ ከአደራዎችና ቆቲዎች አሰማዊ ሠራዊት ጋራ በተደረገው የሩብ ሰዓት ጦርነት አብዱላሂ ከእንግሊዝ የተሰጠውን ዘመናዊ መድፍና ጠመንጃ ሁሉ ለሸዋ ሠራዊት አስረክቦ ሸሸ። ከድል መልስም እንኳ ምህረት ቢደረግለትም እንኳ ሌሊቱን ከሐረር ወደ ጅጅጋ ፈርጥጦ አገር ጥሎ በመጥፋት ዛንዚባር ገባ። የሐረር ከተማ ያለምንም ደም መፋሰስ፤ ያለምንም ዝርፊያና ውድመት በጀግናው የሸዋ ሠራዊት መያዙዋን ዓለምን ያስደንቀ መሆኑን የታሪክ መዘግብት ያመለክታሉ።

ግብፃውያንና ቱርኮች በሃይማኖት ሽፋን ወዳጅ፤ በዘርና በባሕላ እንደ የሆኑት ኢትዮጵያውያን አጤዎች ክርስቲያን በመሆናቸው ምክንያት ተሰፋፊና ቅኝ ገዥ ሊባሉ አይገቡም። አቶ ቡልቻ ስለባሪያ ያህሉ ስልሆነ ዝርዝሩ ይኸው።

በኢትዮጵያ ባሪያ ፈንጋይና ነጋዴዎች እነማን ነበሩ?

በኢትዮጵያ ከግንት ጀምሮ የክርስቲያን ልጅን ለባርነት የሸጠና ያሸጠ ክርስቲያን ዜጋ በፍትሐ ነገሥት የሞት ፍርድ በስቅላት ይፈረድበት እንደነበረ የፕሮቴስታንት ሚሲዎን ተባይ እነክራፍ ሸፈጠዋል። በገብር አልገብርም የሥልጣን ሽሚያ ጦርነት የሚሚረኩትን ሁሉ "ባሪያ" አድርገው ቆጠረዋቸዋል። ነገር ግን በአገራችንም ሆነ ሌሎች አገሮች የጦር ምርኮኞች ሁሉ በነገሥታቱና መኳንንቱ ቤት ክርስትና ተነስተው፣ የቤተሰቡ አባል ሆነው ከልጅና ሥጋ ዘመድ እኩል እንደ ሥራቸውና አገልግሎታቸው መጠንና ትጋት ቤትና ንብረት፣ ርስት እንኳ ሳይቀር ይወርሱ እንደ ነበር የተረጋገጠ ነው።

መቸም ፈረንጆች በጅምላ ዋሾችና ዘረኞች፣ አጭብርባሪና ጉረኞች አይደሉም። እንደ ሄንሪ ሶልትና ጆን ከምዴን የመሳሰሉትን ሐቀኞቹ በትክክል ያዩትንና የሰሙትን መዝግበዋል።

በ19ኛው ምዕተ ዓመት መጀመሪያ ገደማ ሄንሪ ሶልት የተባሉት ኢትዮጵያን ጎብኝተው ስለባሪያ ንግድ ሁኔታ ቀጥሎ ያለውን መዝግበዋል።

The situation of slaves is rather honourabel than disgraceful and the difference between their state and that of western slaves is strictly apparent. They have no long voyage to make, no violent change of habits to undergo, no outdoor labour to perform, no white mans scorn to endure, but on the contrary are frequently adopted like children into the family. (Salt, 1814 p.382)

ባማርኛ ሲመልስ፡

የባሪያ ሁኔታ የሚያሳፍር ሳይሆን የሚይስክብር ነው። በምዕራቡ ዓለም ከሚገኙት የባሪያ ሁኔታ በፍጹም የተለየ ነው። ትልቅ ጉዞ የለባቸውም፣ ልማዳቸውን በጎይል ለማስለወጥ አይገደዱም፣ ከቤት ውጪ ሥራ የለባቸውም፣ የነጭ ሰውን ቁጣና ግልምጭታ ተሸካሚ አይደሉም፣ በተቃራኒው እንዲያውም አብዛኛውን ጊዜ እንደ ጉዲፊቻ ሕፃናት የቤተሰብ አባላት ይደረጋሉ።

በመሳሪው አፍሪቃ የባሪያ ንግድ ተደርጓል። በሰሜንና ምሥራቅ ከግብፅ እስከ ሞዛምቢክ ድረስ በጠረፍ ዳርቾች ለምሳሌ ምጽዋ፣ ታጁራ፣ ዘይላ፣ በርበራ፣ መቃዲሾ፣ ማሊንዲ ሞምባሳ፣ ዛንዚባር፣ ዳረሰላም ወዘተረፈ ለቱርክና አረብ ባሪያ ገባያ ማቅረቢያ ጣቢያዎች ነበሩ። ነጋዴዎቹም ይሁዲዎች፣ አረቦችና የአካባቢው ተወላጅ እስላሞች እንደነበሩ ይታወቃል።

ጀብርቲና ውርጂ ተብለው የሚጠሩት ነጋዴዎች በመላው አፍሪቃ ነግደዋል። ጀብርቲዎች ያረብ ክልሶች ሲሆኑ በሐረር፣ በታጁራ፣ ዘይላና በርባራ ሰፍረው ነበር። በአፍሪቃ ቀንድ የጀብርቲዎች ታሪክ ከዘገኘው ክፍለ ዘመን ሼህ ኢስማኤል ጀብርቲ የዳሮድ ሱማሌ ጎሳ ቅድማያት ከአረብያ ፈልሶ ሰሜን ምሥራቅ ሱማሌ ሰፍሯል። በአፍሪቃ ቀንድ ሰሜንና ምሥራቅ ጀብርቲዎች የባሪያ ንግድ ገቢያውን በብቸኛነት ይዘው ያለምንም ችግር ለግብፅና አረቢያ እንዲሁም ለፋርስ ባሪያ አቅራቢዎች ነበሩ። የባሪያ ንግድም በአብዛኛው ሕፃናትን በተለይም ልጃገረዶችን ይመለከታል። ሕፃናቱ የሚመጡበት አካባቢ ደቡብና ደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ ሲሆን የጋላና ሲዳማዎች አባቶቻችን እነዚህን ሕፃናት የሚያገኙት ደካማ ከሆኑ ጎረቤቶቻቸውና በመካከላቸው ባለው ጦርነት፣ ባሪያ ፍንገላና አደን እንደነበረ የፒ ኢ ለቫጆይ ጥናት ያረጋግጣል።

ይህም፡

" The slave trade was largely a trade in children especially girls. The children were brought from regions south and Southwestern Ethiopia. The Galla and Sidama principalities obtained many of these children in slave raids on their weaker neighbours or in disputes between themselves. Many were kidnapped and some were purchased in times of famine. A distinction was made between the "red" and "black" slaves." (P.E Lovjoy; *Transformation in Slavery; Cambridge: 1983, pp.149-150*)

ቀደም ሲል ጆን ኮምዴን የተባሉት " Abyssinia and its people " (ኑሮ በቄስ ዩሐንስ አገር) እ.ኤ.አ በ1868 ዓ.ም በለንደን ከተማ ባሳተሙት መጻሕፍቸው ገጽ 194 ላይ የሚከተለውን አስፍረዋል።

" The slave trade is carried on by the Mohamedans alone. Chrstians buy for domestic purpose, but are not permitted to sell, and the penalty of death by hanging is affixed to the act of selling a christian child. The Gallas are solled by their despotic kings in the territories of Enarea and Djimma."

ባሚርኛ፡

"የባሪያ ንግድ የሚከናወነው በእስላሞች ነው። ክርስቲያኖች ለቤት አገልግሎት የገዛሉ ለመሸጥ ግን አይፈቀድላቸውም። የክርስቲያን ልጅ የሽጠ ቅጣቱ ስቅላት ነው። ጋሎች የሚሸጡት በፈላጭ ቆራጭ ንጉሣቸው በጅምና እናሪያ ግዛት ነው።

" The southern most provinces of Galla, Enarea, Djimma, Goma and others are governed despotically by their several chiefs and supply by arbitrary coercion slaves for the Turkish market . "

ትርጉሙ፡

" በደቡብ ዳር የጋላ ክፍለ አገሮች እንደ እናሪያ፣ ጅማ፣ ጎምና ሌሎቹም የሚገዙት በፈላጭ ቆራጭ አባቶቻቸው ሲሆን እያስገደዱም ለቱርክ የባሪያ ገቢያ አቅራቢዎች ናቸው። "

ኮምዴን ዘገባቸውን ቀጥለው በገጽ 201 ላይ የሠፈረው፡

" The Gallas of a district named Follo pay a heavy tax to the king of Djimma, for the permission to purchase boys and prepare them as eunuchs for the Turkish harmes."

ባሚርኛ፡

" በፎሌ ወረዳ የሚኖሩት ጋሎች ወንድ ልጆችን እየሰለቡ ማለት ጀንደረባ እያደረጉ ለቱርክ ገቢያ ለማቅረብ ፈቃድ ለማግኘት ለጅምና ንጉሥ ከባድ ግብር ይከፍላሉ። "

በደቡብና ምሥራቅ ኢትዮጵያ ከዛሬ መቶ ሠላሣ ዓመት በፊት የነበረውን እጅግ በጣም ዘግናኝ ሁኔታ ከፍብሎ ሐቀኞቹ የመዘገቡትን ስናገናዝብ፤ ዛሬ እንደ እቶ ቡልቻ ደመቅሳና "የሳሣ ነፃ አውጭ ግንባር" ነንባዩችን መቀጠርን ከሥር መሠረቱ ለማጋለጥ እንሆ ያለምንም ይሉኝታ ሐቂን ለማወቅ ዕድል ላልገጠማቸው ወገኖቻችን ለማሳወቅ መንፈሳችን በከፍተኛ ትጋት ይነሳሳል።

የሸዋው አጤ ምኒልክ " መሬታችንን ቀማን፣ የገዳ ባሕላችንን አጠፋብን፣ ዴሞክራሲያዊው የገዳ ሥርዓት" እድገቱ ተጨናገፈብን፣ የነፍጠኞች "ባሪያ " ተደረግን ወዘተረፈ. እያሉ የውሸት እምቢልታ የሚንፋት ሁሉ ስምተው በድርጊታቸው ይፈሩ። በጥቁር ሕዝብ ጠላቶች ዘረኛ ፈረንጆች ፀረ-ኢትዮጵያ ስብከትና ቅስቀሳ ተግተው ላይና ታች የሚሉ ቅጥረኞች አደብ ገዝተው ወደ ሕሊናቸው ተመልሰው ማስተዋል ይችሉ ዘንድ ሐቂ ይኸውላቸው።

የባሪያ ሥርዓት በኢትዮጵያ ብቻ ሳይሆን በሌላው ዓለም እንደነበረው ሁሉ ከአክሱም መንግሥት ዘመን በፊትም ሆነ በኋላ ነበር። በመካከለኛው ዘመን ይልቁንም በደቡብ፣ በመሐልና ምሥራቅ ኢትዮጵያ ክፍለ ሀገራት በይፋት፣ በሃድያ፣ በባሌ፣ በዘይላ፣ በአዳል፣ በደዋሮ (ሐረርጌ) ወዘተ እስላማዊ ሠልጣናት እንዲሁም በአእማዊዎቹ የጅንጃሮ፣ የሱጋሞ፣ የዳሞት፣ የጎንጋ ወዘተ. ማሳበረሰብ ባሪያ ፈንጋዎች ነበሩ። ይህንንም ሁኔታ ታዋቂ የአረብ የጅንጋራፊና የታሪክ ሊቃውንት እነ እድሪስ ኢብን ሀኩል፣ ማሱዲ፣ ኢብን ባቲታ፣ ማቅሪዝ ወዘተ. በሰፊው መዝግበውታል። በተለይም አልማሪ (በ1335ዓ.ም)፣ ማቅሪዝ (በ1430ዓ.ም) የመካከለኛው ዘመን የኢትዮጵያ እስላማዊ ግዛቶችን ማለት የሃድያን፣ የደዋሮን፣ የአራባቢኒ፣ የይፋት፣ የሸርካ፣ የአዳል ዘይላን አስመልክተው በተለይ ደግሞ በሃድያ ሠለጥ ብዙ ባሮች ከየቦታው እንደሚወሰዱና ጀንደረባ ተደርገው በዘይላ ወደብ በኩል ለአረብ ገቢያ ይልኩ እንደነበረ ተመዝግቧል። ወሽሉ ከተባለ ቦታ እየተሰለቡ ለገቢያ ይቀርቡ እንደነበረ በጀርመንኛ የተደረገውን ጥናት ያገናዝቧል።

Nach Hadija stroemen sehr viele Sklaven und Eunuch zusammen. Verschnitten wurden aber in der Stadt Washellu gemacht, da dies in Abeessinien verboten sei, und Washelu die einzige Stadt sei, wo dies geschehen duerfe. (P.Paulischke Adal-Laender 1884 Leipzig, p.17)

ባሚርኛ፡

አያሌ ስልብ ወይም ጀንደረባዎች ወደ ሃድያ ይሳርፋሉ። የሚሰለቡት ግን በወሽሉ ከተማ ነው። በአባሾች ዘንድ የተከለከለ ስለሆነ በወሽሉ ብቻ ነው ይህ ድርጊት ሊከናወን የሚችለው።

የይፋት ወላስማዎች አዳል ሱልጣናት ከሸዋ ወደ አውሳና ሐረር ተዛውረው በ1445 ዓ.ም ሐረርን ቆርቆረው የባሪያ መነገጃ ዋና ማዕከል አድርገዋት፤ ለኢትዮጵያ አጤ መንግሥት ሳይመቻቸው እየገቡ፤ ሲመቻቸው እያመጹ የሃይማኖት ጦርነት ጅሃድ ሲያካሂዱ እንደነበረ ይታወቃል።

ስለሆነም ዳግማዊ አጤ ምንይልክ በምሥራቅ ይሁን በደቡብ ምዕራብ የጥንት ኢትዮጵያን ክፍለ ሀገራት በምሥራቅ የአዳልና የደዋሮን (ምዕራብ ሐረርጌን)፣ ባሌን፣ ሃድያ ከምባታን፣ እናሪያ (ከፋ ኢሉባቦር)፣ ዳሞት (ወለጋ)፣ ፈጠጋር (አሩሲ)፣ ወዘተረፈ. በከፊል ለማስመለስ ያደረጉትን ተገቢ ዘመቻ በተለይ የአነግ ጀሌዎች "የገዳ ዴሞክራሲዊ ሥርዓትን" ለማጥፋት የተደረገ መስፋፋት ነው እያሉ ይቀሳፍታሉ። የሱማሌ እስላማዊ ጎሳዎች አረብ ነን ብለው በአባሻ ሕዝብ ጥላቻና በጸረ ክርስትና የጅሃድ ጦርነት የመስፋፋት ሴሜት ከአቅማቸው በላይ ተወጥረው በጸረ ኢትዮጵያነት ተሰልፈው የእንግሊዝና ጣሊያን ቅጥረኛ ባንዳ ተላላኪዎች መሆናቸውን አስመስክረዋል።

እነ አቶ ቡልቻ ደመቅሳና ብጤዎቻቸው ጥቂት የወለጋ፣ የጅማና አካባቢው ጠብብ ጎሳዎች የቅርብ ዘመን መጤ ሰፋሪዎች ውላጅ መሆናችሁን ማሳወቅ ግድ ይላል። በደቡብና ምዕራብ የባሪያ ሥርዓተ ማኅበር ተስፋፍቶና አብቦ የነበረበት እንጂ የዘላኛ መደብየለሽ የጋራ ስሪት በወለጋና ጅማ ፈጽሞ አልነበረም።

በመጀመሪያ ዛሬ ወለጋ ጅማ፣ ኢሉባቦር፣ ወሎ፣ አሩሲ ወዘተረፈ. በሚባሉት ክፍለ ሀገራት ውስጥ ከጋላ የመስፋፋት ወረራና ዘረፋ በፊት ጥንታዊው ያሚናኛ ስማቸው ዳሞት፣ እናሪያ፣ ቢዛንሞ፣ ጎንጋ፣ ጋፋት፣ ዝሆን ዱር (ጅባትና ሜጭያ)፣ቤተ አምሐራ (ወሎ) ተብለው የሚጠሩ እንደነበር የታሪክ መዘግብት ያስረዳሉ።

የጋላ ሜጭያ ወራራ ጎሳዎች የእናሪያን ነባር ሕዝብ እስከ 1840 ዓ.ም ድረስ ሲጨፈጭት እንደነበር ለምን የህፃ አውጭና የብሔር ጭቆና አቀንቃኞች ዝምታን መረጣችሁ? ደግሞስ በጥቅሉ የጎንጋ ሕዝብ በመባል የሚታወቁት የዳሞት፣ የጋፋት፣የእናሪያ፣ የየም፣ የገባ፣ የሻካ፣ የሸናሻ፣ የቢዛንሞ፣ የእእንፊሎ፣ ወዘተረፈ ጥንታዊ ነባር ሕዝብና የዳቡና ያካባቢ መንግሥታት የት ደረሱ? ከነአቶ ቡልቻ መልስ እንጠብቃለን።

ዳሞት በጉራጌና አባይ ወንዝ መካከል ያለው አገር ከአጤ አምደ ጽድን ከ1314 ዓ.ም ጀምሮ የኢትዮጵያ ንጉሠ ነገሥት መንግሥት አካል እንደሆነ የተረጋገጠ ነው። የዳሞት ሕዝብ በ17ኛው ክፍለ ዘመን ከወራሪው የጋላ ሜጭያ ጎሳ ጋራ እስከ 18ኛው ክ.ዘ ድረስ ተዋግቶ ተሸነፈ። ከእልቂቱ የተርፈው ከፊሉ ብቻ እእባይን ተሻግሮ ወደ ጎጃም ሸሸ። ጥቂቱም ደግሞ ወደ ሸዋ ከምባታ፣ ጉራጌ፣ ምንጃር፣ ተጉለትና ቡልጋ፣ መራ ቤቴ ነባር ሕዝብ ዘንድ ተሰደው በየአምባውና ሸለቆው ሰፈሩ። እጅግ በጣም ጥቂቶች ደግሞ ጋላ ሆነው ቀርተዋል።

የእናሪያ ሕዝብ በደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ ከጎንደር ማዕከላዊ መንግሥት ተቆርጦ ለነፃነቱ ብቻውን በከፍተኛ ጀግንነት ለረጅም ዓመታት እስከ 1840ዎቹ ድረስ ተዋግቶ ከተሸነፈ በኋላ ነው በዚሁ ስፍራ የጊቤ መንግሥት የተባሉት የሊሙ፣ የጉሙ፣ የጎሳና የጅማ መሳፍንት መንግሥት የተመሠረቱት። አነዚህም ባሪያ አሳዳሪና ፈንጋይ የነበሩ ናቸው። በባሮን ዴዴሳ ወንዞች መካከል ወረው የሰፈሩት አራቱ የቢሎ ሌቃ፣ የዓላና፣ ይረሃና ሜጭያ (አረፋ አርሞታ) እንዲሁም ከፍ ብሎ የተጠቀሱት አራቱ የጅማ፣ የጉሙ፣ ጎሳና የሊሙ ሜጭያ እስላማዊ ንዑስ መንግሥታት (አረፋ ነጋዶታ) የተሰኙት ዘወትር በጎሳ ወሰን ጦርነት የሚጨራረሱ ባሪያ ፈንጋይና ያካባቢው ባሪያ ነጋዴዎቹ **አክፋላ** የተሰኙት እንደነበሩ በ1845 ዓ.ም ሁለት እንግሊዘውያን ለግማሽ ዓመት ያህል በአባይና በላይኛው ጊቤ ወንዝ አካባቢ ያለውን አገር ጎብኝተው ሲመለሱ ያቀረቡት ዘገባ ያስረዳል። በተጨማሪም ቀደም ብሎ የተጠቀሰውን የሌላው እንግሊዘዊ ጆን ከምዴን ሆተን እ.አ.አ በ1868 ዓ.ም በለንደን ከተማ ባሳተሙት መጽሐፍ Abyssina and its People ገጽ 194 ላይ የሳፈሩትን ያገናዝባል።

ከለንደን ሹመት መልስ

ወታደራዊ ደርግ ያጤውን መንግሥት ገልብጦ፤ 17 ዓመታት ሕዝቡን በአብይት ስም ሲያሸብርና ሲመዘብር የአገሪቱን ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ መሠረት አጥፍቶ፣ ታላላቅ አርበኞችንና ባለሙያ ኢትዮጵያውያንን ከልሂቅ እስከ ደቂቅ ፈጅቶ፣ ለጥቁር ጣሊያን የፋሽስት ሙሴላኒ ሙት መንፈስ ልጆች ለሆኑት የምዕራባውያን ቅጥረኞች ለነ ወያኔ ሕወሐት፣ ሻዕቢያና አነግ ጥርጊያ መንገዱን አዘጋጅቶ፣ በአሜሪካ መንግሥትና ተባባሪዎቿ ለንደን ላይ በተደረገው የይስሙላ ስብሰባ ተሳትፎ፣ ሠራዊቱ በጠቅላላው ትጥቁን ፈቶ እንዲባተን አዞ ወደመ። የኢትዮጵያ የግዛት አንድነትና ልዕላዊነት ከለንደኑ የግንቦት ወር 1983 ዓ.ም. ስብሰባ ማለቅ ጋራ አብሮ አክትሟል።

ቀጥሎም በሰኔ ወር በአዲስ አበባ የሽግግር መንግሥት ተብዬ ለመመሥረት ተብሎ ጉባዔ ተደርገው ከሰብሰባው ዋና ተካፋይና ተዋናኝ አንዱ አነግሮ ነበር። ብዙ ተሰጣፊና አፍቃሪ ወያኔ ሻዕቢያ የነበሩ የጎሳ ድርጅቶች ብቻ ተጠርተው ኢትዮጵያን በጎሳ ለመከፋፈል አስቀድሞ የተቀደውን ለግጽደቅ መሰብሰባቸው ይታወሳል። ይህንንም ሂደት የተከበሩ አቶ ቡልቻ ደመቅሳ "አነግሮ ወያኔ ኢሕአዴግ አጅቦ አዲስ አበባ መግባቱና የሽግግር መንግሥት መሥራች አካል መሆኑ ለአደግ ሕዝብ አንድ ርምጃ ወደፊት እንዲሄድ ይገመታል" በማለት ተርክዋል።

አዎ! አነግሮ በሰኔ ጉባዔ ላይ የኤርትራን ክፍለ ሀገር የመገንጠልና ቀሪውንም የኢትዮጵያ ሕዝብ ርስ በርስ አቃርኖ ለመከፋፈል ያውሮፓ ቅኝገዥዎች ረቂቅ ስልት የሆነውን የብሔር ብሔረሰብ መብት የራሱን እድል በራስ መወሰን እስክ መገንጠል መብትን ያረጋገጠ ቻርተር ሲጸድቅና የሽግግር ምክር ቤት ሲቋቋም ዋና አጃቢና አቃላጭ አስፈጻሚ ነበር። በጉባዔው ላይ አነግሮ በሚሰጠው ቀለብ ሰፋሪዎቹና የበላይ ጠባቂዎቹ ታጅቦ ባሚርኛ አልናገርም የምናገረው በጌቶቹ ቋንቋ በእንግሊዘኛ ነው ብሎ ሲኮላተተፍ ወያኔዎች ባሚርኛ ተናግረው ጉድ ማድረጋቸውን ፕሮፌሰር መራራ ጉዴና ለጠቢያ መጽሔት ገልጸዋል። ወያኔ ኢሕአዴግ አብዛኛውን ቁልፍ ሹመት ማለትም የፕሬዝዳንት፣ የጠቅላይ ሚኒስትር፣ የወጪ ጉዳይ፣ የመከላከያና ያገር አስተዳደር ሁሉ ሲወሰድ አነግሮ ድጋፉን ሰጥቶ ከማጨብጨብ በስተቀር ምንም ፋይዳ አልነበረውም።

አነግሮ ላደረገው አጃቢነትና ተባባሪነት የወያኔንና ሻዕቢያን ሙሉ ፈቃድና ስምምነት አገኘ። ከተሰጠው አሕዴድ አጋሩ ጋራ በመሆን በአማራው ሕዝብ ላይ የጎሳ ማጽዳት ዘመቻውን በሰፊው አቀጣጠሪ የአነግሮ አሕዴድ ድርጅት መሪዎች ምንም ጊዜ የሚያሰጠዎቻቸው ክፍተት ወንጀል ፈፅመዋል። በብደና፣ በአርባጉጉ፣ በአሰቦት፣ በአሳሳ፣ በምሥራቅ ወለጋ ወዘተረፈ በአረመኔነት የተጨፈጨፉት አማሮች ደም ፈሰ ከቶ አይቀርም።

ይህን በተመለከተ የሃደያው ተወላጅ የተከበሩ አቶ ሃይሌ አርፊ(ካፍላቸው ትማር) ሲጽፉ የ"አሮሚያ" ጉዳይ በደቡብ ኢትዮጵያ ሰላም እንዲያሰጥን የሚያደርግ ሁኔታ እየፈጠረ መሆኑን ደጋግመው አብራርተዋል።

በአጠቃላይም ወያኔ በ1983 አዲስ አበባ ዘምቶ በብቸኛዋ ልዕላ ኃያል አሜሪካና እንግሊዝ መልካም ፈቃድና ትብብር በጠመንጃ ኃይል ሥልጣን ኮርቻ ላይ ከተፈናጠጠ ጀምሮ በደቡብ፣ ደቡብ ምሥራቅና ደቡብ ምዕራብ ኢትዮጵያ የዘር፣ የቋንቋ፣ የሃይማኖት፣ የወሰን ግጭቶች እንዳላቋረጡና በዚህም ሳቢያ የብዙ ኢትዮጵያውያን ሕይወት እንዳለፈ፣ በብዙ ሚሊዎን የሚቆጠር ንብረት እንደወደመ ገልጽዋል።

በተለይ ያሩሲ አርባ ጉጉን አረመኔያዊ ጭፍጨፋ በመጥቀስ ከዐማርኛ ተናጋሪው ሌላ የሃደያ፣ የከምባታ፣ የወላይታና የጉራጌ ተወላጆች በግፍ እንደተገደሉ አስታውሰዋል። ከዚህም ጋር በማያያዝ ሲያሰረዱ፦

"የዛሬይቱ ኢትዮጵያ ሕዝቦች በረጅም ታሪካቸው፣ በሰላም በጠርነት በንግድ በጋብቻ አንዱ ከሌላው እየወሰድ

ያደቡት ኢትዮጵያዊ እሴቶችን የባሕሩ፣ የሥነ ልቡናና የቋንቋ መለያ አፍርተዋል።

በሌላ በኩል ሲታይም ደግሞ የዛሬው የኢትዮጵያ ሕዝብ የቋንቋ ክፍፍል፣ በዘር ላይ የተመሠረተ አይደለም። ለምሳሌ የዛሬዎች የአርሲ አሮምኛ (ጋሊኛ) ተናጋሪዎች ብዙዎቹ የሃደያ ተወላጆችን የሚያጠቃልሉ ናቸው። እንደ ዕውነቱ ከሆነ በአርሲ እስከ ሁለት ሚሊዎን ይደርሳሉ ተብሎ የሚገመተው የሃደያ ተወላጆች በቁጥር ከአደግ የሚወለዱትን ይበልጣል። የዛሬ 370 ዓመት ከተፈጸመው የወረግ ወይም ጋላ ወረራ በፊት የሃደያ ግዛት ሰፊ የሆነ ከስምጥ ሸለቆ ሐይቆች (ዚያ፣ አዋላ፣ ሳንጋኖ፣ ሻላ፣ አቢያታ፣ ጨው ባሕር) በግራና በቀኝ የሚገኙ፣ ሽዋ፣ ባሊና ሲዳሞን የሚያዋስን ነበረ። " ብለዋል። ይህንንም ለማረጋገጥ የዘር የቋንቋ የሃይማኖትና የባሕሩ ጥናት ባለሙያ ጀርመናዊው ተመራማሪ ኡልሪክ ብራውካምፕር ስለ 17ኛና 18ኛው ክፍለ ዘመን የሃደያ ግዛት ያቀረቡትን ጽሑፍ ጠቅሰዋል። (Die Geschichte der Hadya in Süd-Aethiopen) እኝህ ተመራማሪ እንደጻፉት፣ ከአዋሽ እስከ ገናሌ ወንዝ፣ ከዚያ እስከ ዋቢ ሸበሌ ባለው በዛሬው አሩሲና አካባቢው ሁለት ዓይነት ባሕል ጎን ለጎን ሲያድጉ ቆይተዋል። በአንድ በኩል በቁጥር አነስተኛ የሆኑት የጋላ ገዳ ሥርዓት ና ሃይማኖት ተከታዮች፣ በሌላ በኩል ሁለት ሦስተኛ የሚሆነው በቁጥር ክፍተኛ የሆነው የሃደያ ሕዝብ በአብዛኛው የእስልምና ሃይማኖት ተከታይ ነበሩ። "

ይህ የዛሬውን የወያኔና የ "አሮሚያ ነፃ" አውጭዎችን የዘር ፕሮፓጋንዳና ክልል የሚቃረን በመሆኑ ወያኔና አነግን የሚያስቆጣ ቢሆንም አሌ የሚይባል ሐቅ ነው ሲሉ አቶ ሃይሌ አርፊ ተናግረዋል። በመቀጠልም ይህም ሁኔታ ሃደያን ብቻ የሚመለከት ሳይሆን የብዙ የደቡብ ምሥራቅና ደቡብ ምዕራብ የኢትዮጵያ ብሔሮችን የታሪክ ሂደት የሚያረጋግጥ ነው ብለዋል። በመሆኑም ዛሬ በሚሊዎን የሚቆጠሩ አሮምኛ ተናጋሪዎች የራሳቸው ያልሆነ ከውጭ በግዳጅ የተቀበሉትን ቋንቋ ስለሚናገሩ፣ ወያኔ ዘርና ቋንቋን አንድ አድርጎ "ክልል" እያሉ

ኢትዮጵያን በልብ-ወለድ ጎሳዎች ሽንገና አንደ ፋሽስት ጣሊያን የሚያስተዳድሩበትን ዘይቤ በአጽንኦት ተቃውመዋል። የግዳጅ ጎሳዎች ቋንቋ ፖለቲካ ውጤት ደግሞ እንደምናየው የሚያቋርጥ ግጭትና ደም መፋሰስ ነው በማለት አረጋግጠዋል።

የገባር ማደሪያ

የአካግ ነፃ አውጭ ተብዬዎች፣ አገር በቀል ጠባብ ጎሳዎች የፈረጅ አፈቀላጤ የኢትዮጵያ ምሁር ነንባይ ድንብርብሮች ሁሉም በጅምላ ሲሰሙትና የሚያሰሙት ማደናቆሪያ ያሚራ ነፍጠኛ ገባር ማደሪያ ስሪት በምኒልክ ዘመን በደቡብ ተሰፋፋ አያሉ ነው።

በቅድሚያ ገባር ማደሪያ ከባሪያ አስዳሪዎቹ ከደቡብና ምዕራብ ማለትም ከጅማ፣ ከጉማ፣ ከሌሎች ወዘተረፈ ፈጽሞ የተለዩ ነው።

በዓለም ላይ በይተኛውም ስፍራ መንግሥታዊ ድርጅት ያለው ማኅበረሰብ ከዜጎቹ ሁሉ ግብር ይቀበላል፤ ቀረጥ ይሰብስባል። በመሆኑም በኢትዮጵያ ገባር ማለት ለመንግሥት ግብር የሚከፍል ዜጋ ማለት ነው። የግብር ዓይነት ደግሞ የጉልበት፣ የዓይነት፣ የገንዘብና ሌላም ዓይነት ሊሆን ይችላል።

የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ መሠረት እርሻና ከብት ርባታ ናቸው። ግብር የሚከፈለውም ከነዚህ ምርት ውጤቶች አሥራት በማውጣት ነበር።ኢትዮጵያ የብዙ ነገዶችና ማኅበረሰቦች አገር ስለሆነችና ነጻነቷንና ልዑላዊነቷን በዜጎቿ የጋራ መስዋእትነት አስከብራ ብዙ ሺህ ዘመናት የኖረች አገር ናት።

የተለያዩ ነገዶችና ማኅበረሰቦች ለአጤው የሚከፍሉት ግብር ዓይነትና መጠን እንደ ቫሕሉና አካባቢው የተለያዩ ነበር።

የገባር ማደሪያን ፈረንጆችና አገር በቀል ምልምል ሊሂቃን እንበለ ዕውቀት ከአውሮፓ ፊውዳላዊ ሥርዓት ጋራ አቆራኝተው የማጥላላት ሰፊ ዘመቻቸውን አሰራጭተዋል።

ዳሩ ግን በኢትዮጵያ ውስጥ ያውሮፓውያን አይነት ፊውዳላዊ ሥርዓተ ማኅበር አልነበረም። በዘር ግንድ የሚተላለፍ ጉልበትና መደብ በኢትዮጵያ አይታወቅም። በገበሪና አስገባሪው መካከል የመደብ ሆነ የባሕል ልዩነት የለም። በአሸሻ ሕዝብ ባሕልና ልማድ ባላባት ማለት አባት ያለው፣ ከጩዋ የተወለደ፣ ከባሪያ ያልተወለደ ማለት እንጂ የመሬት ከበርቴ ወይም ፊውዳል ማለት አልነበረም። በአውሮፓ በጀርመን፣ በፈረንሳይ፣ በጣሊያን፣ በእንግሊዝ ወዘተረፈ ዛሬ ያለው የግል መሬት ይዞታ ስሪት ከፊውዳላዊው በቀጥታ የወረደና የቀጠለ ነው።

የፊውዳል ውላጅ ዘርዎች ሰፋፊ ይዞታቸውንና ምሽግ ታላላቅ ቤቶቻቸውን በመንከባከብ ከትውልድ ትውልድ ያስተላልፋሉ። መታወቅ ያለበት ሐቅ አለ። በአፍሪቃ አህጉር ከአውሮፓ ፈረንጆች የተለየ ብቸኛ ነጻ መንግሥትና ማኅበራዊ ሥርዓት፣ ሥልጣኔ፣ የክርስትና ሃይማኖት በኢትዮጵያ በመኖራቸው እነዚህም የኢትዮጵያን ሕዝብ ለአያሌ ዘመናት ከውጭና ከውስጥ የተቃጠሉትን አረፍራሽ ሁኔታዎች ተከላክለው ለማቆየት ማስቻላቸውን ጠንቅቀው ስለተረዱ እነዚህን ተቋማት በማንኛውም መንገድ በማስጠፋት ብቻ የነሱ ጥገኛ ተገዥ ማድረግ እንደሚቻላቸው አስበው በግልጽና በስውር ጦርነት ከፍተው ያልሞከሩት ነገር ከቶ አልነበረም።

በኢትዮጵያ በገበሪና አስገባሪ መካከል የነበረው ግንኙነት ፈረንጆች ከውጭ ሰምተውና በፀረ ኢትዮጵያ ምቀኝነትና ጥላቻ ስሜት እንደተረኩት በጭራሽ ሳይሆን እንደ አካባቢው ሁኔታ በጋራ ጥቅምና መተሳሰብ ላይ የተመሠረተ ነበር።

ለምሳሌ ያህል የጌራ ባላባት የነበረችው ወይዘሮ ጊኒ ጉምቴ ለአጤ ምኒልክ የምትከፍለው ግብር ኩታና ጋቢ ነበር። ምኒልክ ጥር 4 ቀን 1889 ዓ.ም ለወይዘሮ ጊኒ ጉምቴ በጻፉት ደብዳቤ

የሰደድሽልኝ መተያያ አንድ ድርብ፤ አንድ ኩታ ደርሰኛል። እጅግ ማለፊያ ነው። እግዚአብሔር ይስጥልኝ። ነው። እማርስበት በሬ ያልሸውንም ከእእባ ጅፋር ዘንድ እሥር በሬ ዳርጌሻለሁ። (ጳውሎስ ኞኞ፡ አጤ ምኒልክ 1984 ገጽ 36)

የትናንቱ መሬት ላራሹና የዛሬው ዓለም አቀፍ መሬት ቅርምት

በአጤው ዘመን የተማረው ኃይል በልምዱና ጠቅላላ አስተሳሰቡ በውጭ ትጽእኖ ርዕዮተኛ የሚመራና የሚተራመስ ነበር። ተማርኩ ባይ ቅጥረኛ የኢትዮጵያን አጤ መንግሥት ለመጣል በጠላትነት እንጂ ተዛባ የተባለውን የፍትህና አስተዳደር ለማቃናት ከቶ አልነበረም። በመጀመሪያ ደረጃ የአንድ ማኅበርሰብን ዕድገት ለመለወጥ በከፍተኛ ሀገራዊ ስሜትና ፍቅር የማኅበረሰቡን ታሪክና አጠቃላይ ሁኔታ ከስር መሠረቱ ጠንቅቆ ማወቅን ይጠይቃል። ነገር ግን ተማረ የተባለው ወገን በመልኩ እንጂ በሃሳቡ ኢትዮጵያዊ ያልሆነ ፈጽሞ በማይገባው ቋንቋ በእንግሊዘኛ ወይም በፈረንሳይኛ የቃል ጥናት ድግምት እንደ በቀቀን ሰምቶ አስተጋቢ ከመሆኑን ሌላ ከተለያዩ አገራት በመጡ የውጭ አስተማሪ ተብሎ ሰላይ ወኪሎች የባሕልና የኢኮኖሚ ተጽእኖ አስፋፊ መልክተኞችና ሚሲዎኖች ተከትኩቶ ያደገ ነበር። ለከፍተኛ ትምህርት ተብሎ በተለያዩ የአውሮ አገራት የተሳካውም ቢሆን የሄደበትን አገር ልብሉብ ስልጠና ተሰጥቶት ያየውንና የተነገረውን ለቃቅሞ ውክልናውን ሊያስፈጽም ይመለሳል።

በዘመናዊ ትምህርት ሽፋን የተደራጀው አገር በቀል ቅጥረኛ መደብ በውሽት ሾሻሊዝም ካባ ተጀቡና ሲንበሳጠ፤ የኢትዮጵያን ማኅበረሰብ ፊውደል ብሎ የሰማውንና የተነገረውን ሁሉ እየጠቀሰ ማርክስና ሌኔሊ እንዳሉት እያለ የማስመሰል ትርኢት ፈጻሚ ጠጣ ትውልድ ነበር። በኢትዮጵያ ውስጥ የተለያዩ ቋንቋዎችና ሃይማኖቶች ለብዙ ዘመናት አብረው እንዳልኖሩ ሁሉ ተማርኩ ባይ ቅጥረኛ ኢትዮጵያ የሳሳዎች እሥር ቤት ናት አለ። ኢትዮጵያን ቅኝግዛታቸው ለማድረግ የወረሩት ፋሽስት ጣሊያኖች ይካዙት እንደነበረው ፕሮፓጋንዳ ዐማራው ሕዝብ በጨቋኝነት ሌሎቹ ጎሳዎች በተጨቋኝነት ተፈረጁ። በዘመኑ ፈሊጥ የብሔር የራስን እድል በራስ መወሰን መብት እስከ መገንጠል ተሰበክ። የዚሁ መፈክር ዋና ዓላማ በሰሜን በስንት የፖለቲካ ትግል የተመለሰችውን የኤርትራን ክፍለ ሀገር ለማስገንጠል፤ በምሥራቅ ኢትዮጵያ ከአዋሽ ወንዝ በመለስ ባሌንና አሩሲን ጨምሮ ከሱማሌ ጋራ በማዋሃድ የቅኝ ገዥዎች አሸንገሊትና ሞግዚት በመፍጠር ቀይ ባሕርና የአፍሪቃ ቀንድን ቁልፍ መስመር ለመቆጣጠር ነበር።

አንድ ፈሪሳውያን አካባቢው፣ ርስ በርሱ እንኳን የማይደማመውና ኢዲሞክራሲያዊ እኔ ብቻ የማርክሳዊና ሌኒናዊ ቅኖና ሊቂ ባይ የፈላጭ ቆራጭ ሥልጣን ጥመኞች ዋና ማወናበጃ መሬት ላራሹ የተባለው መፈክር ነበር። ከሹትናም ጸረ ቅኝ ግዛት ተዋጊ አርበኛ ሆኖላን የተገኘውን መሬት ላራሹ መፈክር የኢትዮጵያ ግራ ተብሎ ድንብርብርና አስመሳይ ለተማሪው እንዲያስተጋባ አስደርገው በዘመነ ደርግ ገበሬውን የርስት ስሪቱንና የግል ሃብት ይዞታውን ቀምተው በመላው የመንግሥት ጭሰኛ እንዲሆን አስገደዱት።

ከዚሁ ጋራ ተያይዞ በሰፊው ሲነዛ የነበረው በሬው ላም ወለድ ጭሰኛው ለባለ መሬቱ ከሰባ አምስት በመቶ በላይ ይከፍላል የተባለው ነበር። በየትኛውም ክፍለ ሀገር ይህ ዓይነት ክፍያ አልነበረም። ፍጹም በተቃራኒው ባለርስቱ የሚያገኘው እንደ አካባቢው የእርሻ መሬት ሁኔታ ማለትም ለምና ጠፍነት ርቦ፤ ሲሰ ሲሆን ማሳው ለም ከሆነ የእኩሌታ ወይም ግማሽ በግማሽ ነበር። ለመንግሥት ግብር የሚከፍለው ባለርስቱ ብቻ ነበር። በሰሜንና በመሃል አገር ጭሰኛ የሚባለው ቁጥር እጅግ በጣም ጥቂት ነው። የባለርስቱም ይዞታ በጣም ቁርጥራጭ አነስተኛ እንጂ በቂ ስፋት ያላው ባለርስት በተለይ በሰሜን አልነበረም። በውርስና የጋራ ይዞታ የሚከተለውን መሸንሸንና የመሬት ማኅስ ችግር ለማስተካከል የተከበሩ አቶ በላይ አባይ ከፍተኛ ጥረት ሲያደርጉ በደርጉ ውስጥ ተሰብስበው በነበሩትና የተራማጅነት ጨንባል አጥልቀው የጠባብ ጎሰኝነት ዓላማቸውን በሰው ሲያራምዱ በነበሩት ልህቃን ሴራ ተሰናከሉ።

ኢትዮጵያ አገራችን እስከ 1966 ዓ.ም ድረስ ምጣኔ ሃብቷ የፈረንጅ ከበርቴዎች ጥገኛ አልነበረም። ባለገሩ ሕዝብ ለኑሮው የሚያስፈልገውን ሁሉ እራሱ እያመረተ ለውጭ ንግድ አቅርቦትም መጠነኛ ችሎታ ነበረው። ይህን ሁኔታ ለመቀይርና የኢትዮጵያን ኢኮኖሚ በቀጥታ ለመቆጣጠር ከ19ኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ የእንግሊዝ፣ የጣሊያንና የፈረንሳይ ቅኝገዥዎች ከፍተኛ ምኞትና ሴራ ሲያውጠኑ ነበር።

ቢቻል በዲፕሎማሲ ካልሆነም በጦር ወረራ ኢትዮጵያን ለመያዝ ይልፈነቀሉት ድንጋይ ከቶ አልነበረም። የዛሬው ያገራችን ሁኔታ ሲያያዝ የመጣ እንጂ የድንገት ክስተት ፈጽሞ አይደለም።

ደርግ ያለእግባብ የወረሰው ቤት ንብረት፣ ሃብት መሬት ለባለ ሃብቱ ሳይመለስ ወያኔ በትግሬ ክፍለ ሀገር ብቻ ሲመልስ በሌሎቹ ክፍለ ሀገራት አልተመለሰም።

ይባስ ብሎ ወያኔ ለሙና ሰፋፊውን የእርሻ መሬት ልክረብ፣ ለሕንድና ለቻይና፣ ለአውሮፓውያን በርካሽ ለ99 ዓመት ይቸገራል። ገበሬው ከአነስተኛ ይዘታው ይፈናቀልቅል። ያረብና የሕንድ ቱጃሮች ደን እየመከፉ መሬቱንና ያካባቢውን የተፈጥሮ ሚዛን በማቃወስ ላይ ናቸው። ለውጭ ንግድ አበባ ተከላ የሚውለው መሬት በኬሚካል ተመርዞ በሰውና እንስሳት ላይ ከፍተኛ የጤና ጉዳት ደርሷል። በኢትዮጵያ የርሻ መሬት ቅርምትን በተመለከት ዓለም አቀፍ ተቃውሞ ቢያለበት ይሰማል።

ኢትዮጵያውያንን በቋንቋና በጎሳ አለያይተው ለበዝባዦች አመጅ ሁኔታ ለመፍጠር በመመኘት በደቡብ አፍሪቃ ተወግዞ የተወገደውን የባንቱስታን አፓርታይድ ሥርዓት በቀለሙ፣ በዘፍ፣ በደም ትስስፍ፣ በእምነቱና አንድ በሆነው በኢትዮጵያ ሕዝብ ላይ የጎሳ ፖለቲካ እንዲሰፍን በቅጥር ነፍሰ ገዳዩ ተፈርዶበታል። "ዲሞክራሲ፣ የራስን በራስ ማስተዳደር እስከ መገንጠል፣ በራስ ቋንቋ በላቲን ቁቢ ፊደል መጠቀም" በሚባሉት ጨንብሎች የሚሸረበው ሴራ ሁሉ የኢትዮጵያን ሕዝብ በ2ኛው ክፍለ ዘመን ለውስጥና ለውጭ ጠላቶች መፈንጭያ ለማስደርግ እንጂ በእርግጥ ለሕዝቡስ ዘላቂ ጥቅምና እድገት ታስቦ እንዳልሆነ መታወቅ አለበት።

ፍትህ፣ እኩልነት፣ የሰብአዊ መብት መከበር፣ ዕድገትና ልማት በጎሳ በመለያየትና በመገነጣጠል የሚመጡ ቢሆን ኖሮ ከማንኛው ሌላ አገር ይልቅ በቅድሚያ በተባበሩት የአሜሪካ ግዛቶች (USA) ፣ በካናዳ፣ በጣሊያን፣ በፈረንሳይ፣ በእስፓን፣ በእንግሊዝ ወዘተርፈው ውስጥ በተግባር ላይ መዋል

ነበረበት። ኤርትራም ከዘጠኝ የጎሳ ክልል አልተሸነሸነችም። የሱማሌ ልዩ ልዩ ጎሳ አባቶቻችን ርስ ብርስ የሚጋደሉት፣ ይጎዳላቸው የተበታተኑት፣ በላይቤሪያና በሩዋንዳ ያ ሁሉ ሕይወት ያለፈው በጎሳ ፖለቲካ ቅስቀሳ ነው። የዘረኞችና ከፋፋዮች የጎሳ ስሜት ስብከትና ቅስቀሳ ሥልጣን በአቋርጭ ለማግኘትና በቅጥረኛነት የባሕር ማዶ ጌቶቻቸውን ጥቅም ለማስከበር ብቻ እንጂ ለሕዝብስ ደንታ የለቸውም።

በኢትዮጵያ የግዛት ወሰን ውስጥ ያለው የትኛውም አገር፣ አውራጃ፣ ወረዳና ቀበሌ፣ የትኛውም ስፍራ የመላው ኢትዮጵያዊ ሕዝብ አንጡራ ሃብት እንጂ ለወረሞ፣ ለዐማራ፣ ለትግሬ፣ ለጉራጌ፣ ለሃድያ፣ ለሲዳሞ፣ ለሱማሌ ወዘተ ነገድ ብቻ ተለይቶ የሚከለል በጭራሽ ያለመሆኑን ይወቁ። የባንቱስታን የጎሳ ክልል እንደ ደቡብ አፍሪቃ ተወግዶ ይቀበራል። የኢትዮጵያ ሕዝብ በነፃና ዲሞክራሲያዊ ውሳኔና ይሁንታ ክፍለ ሀገራዊ ያካባቢ አስተዳደር ይመሠርታል።

በኢትዮጵያ ክፍለ ሀገራዊ የራስ ገዝ ሥርዓት ከአክሱም ነገስታት በፊት ጀምሮ ያለ የነበረ የኢትዮጵያ ንጉሥ ነገሥት መንግሥት ልዩ ታሪክና ባሕር ነው። በመሆኑም የኢትዮጵያ ሕዝብ የፈረንጅ ርጥባን የጎሳ ፌደራሊዝም የድንጋይ ዘመን የጎሳ ፖለቲካ ሥርዓትን አሸቀንጥሮ ይጥላል።

ስለዚህ እንደ ወያኔ-ሻዕቢያና አነግ ወዘተ የመሳሰሉት ቅጥረኞች ፀረ-ኢትዮጵያ ተልዕኮ የዓለም ዘረኞች ሴራና ተንኮል ስለሆነ የጥቁር ዘር ሁሉ አውቆት ተገቢውን እርምጃ እንዲወስድ ማሳወቅ ኢትዮጵያዊ ነኝ የሚል ዜጋ ሁሉ ግዴታና ተግባር ነው።

ገ. ሰንጎሳ ዙብሔረ ጋሞ gelebewesengogo@yahoo.co.uk